

Antti Kukkonen
Matias Kyngäs

KOKEILUT KÄYTÄNTÖÖN KYMPPILUOKILLA

Opas kouluhyvinvoinnin ja työelämätaitojen tukemiseen Pohjankartanon lisäopetuksessa

KOKEILUT KÄYTÄNTÖÖN KYMPPILUOKILLA

Opas kouluhyvinvoinnin ja työelämätaitojen tukemiseen Pohjankartanon lisäopetuksessa

Antti Kukkonen & Matias Kyngäs
Opinnäytetyö
Syksy 2020
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma, Sosionomi (AMK)

Tekijä(t): Antti Kukkonen ja Matias Kyngäs

Opinnäytetyön nimi: Kokeilut käytäntöön kymppiluokilla - opas kouluhyvinvoinnin ja työelämätaitojen tukemiseen pohjankartanon lisäopetuksessa

Työn ohjaajat: Päivi Onkalo ja Riikka Huttunen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2020

Sivumäärä: 38 + 4

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa sähköinen opas, jossa esitellään Pohjankartanon lisäopetuksessa toteutettujen kokeiluiden oppeja ja hyväksi havaittuja keinoja tukea kymppiluokkalaisten opiskelun, hyvinvoinnin ja työelämän taitoja. Toimeksiantajana opinnäytetyölämme toimi Opetushallituksen 100 ovea avoinna - Opiskelun ja hyvinvoinnin tuki tulevaisuuden kunnassa -kehittämishanke, jonka kehittämisosioon nimeltä MUN DUUNI – TET ja työelämätaidot nuoren elämänhallinnan tukena tuotimme oppaan. Kehittämisosion pilottikouluna toimi Pohjankartanon lisäopetuksen luokat. Toteutimme oppaan tiiviissä yhteistyössä hankkeen kehittämisosion opasta varten perustetun työryhmän kanssa.

Opinnäytetyön pitkän aikavälin tavoitteena on juurruttaa kehittämisosiossa kehitettyjä toimintamalleja lisäopetuksen työntekijöiden työn tueksi. Lisäksi oppaan sisältämiä kokeiluja on tarkoitus levittää ja juurruttaa osaksi perusasteen sekä lisäopetuksen opetussuunnitelmia. Tarkoituksena on oppaan kautta tuoda tavoitettavaksi kaikille aihepiiristä kiinnostuneille hyödyllisiksi koetut kokeilut ja toiminnot Pohjankartanon lisäopetuksen kehittämistyössä. Oppaan ensisijaisia hyödynsääjiä ovat perus- ja lisäopetuksessa työskentelevät henkilöt ja yhteistyökumppanit. Oppaan laatutavoitteita olivat sen ajankohtaisuus, luotettavuus helppolukuisuus ja esteettömyys sekä se, että se perustui faktatietoon.

Opinnäytetyön tietoperusta käsittelee perusopetuksen lisäopetusta kouluhyvinvoinnin ja työelämä-
lähtöisyyden tukemisen näkökulmasta. Lisäksi tietoperustassa käsitellään positiivisen- ja vahvuuspedagogiikan periaatteiden hyödyntämisen näkökulmaa koulumaailmassa, opiskeluolosuhteiden ja työelämään tutustumisen roolia perusopetuksen lisäopetuksessa. Opinnäytetyön tuotekehityksen prosessi mukaili Jämsä & Mannisen (2000) tuotekehityksen viisivaiheista mallia. Vaiheet olivat kehittämistarpeen tunnistaminen, ideointi-, luonnostelu-, kehittäminen- ja viimeistelyvaihe. Oppaan sisältö tuotettiin yhteistyönä toimeksiantajan ja oppaan tekijöiden muodostaman työryhmän kanssa.

Oppaan valmistuttua keräsimme oppaan työryhmän jäseniltä arvioinnin tuotteen laadusta sekä omasta työskentelystä osana työryhmää. Laadimme sähköisen arviointilomakkeen pohjautuen oppaan laatutavoitteisiin, joka välitettiin työryhmälle projektipäällikön toimesta. Arvioinnissa nousi esille tuotteen ja oman työskentelymme hyviä sekä kehittämistä vaativia asioita. Johtopäätöksenä saamamme arvioinnin mukaan opas oli tavoitteiden mukainen ja yhteistyö työryhmän kanssa sujui hyvin. Opas luovutettiin käyttö- ja muokkaus oikeuksineen toimeksiantajalle.

Asiasanat: Opas, tuotekehitys, kehittämishankkeet, lisäopetus, kouluhyvinvointi, työelämätaidot

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Author(s): Antti Kukkonen ja Matias Kyngäs

Title of thesis: Experiments into practice: guide to support school well-being and working life competences in Pohjankartano's voluntary additional basic education

Supervisor(s): Päivi Onkalo ja Riikka Huttunen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2020 Number of pages: 38 + 4 appendices

---

This functional thesis was produced as an electronic guide co-operating with a project called 100 ovea avoinna – opiskelun ja hyvinvoinnin tuki tulevaisuuden kunnassa. We produced the guide for one of the projects development section called MUN DUUNI – TET ja työelämätaidot nuoren elämänhallinnan tukena. The short-term objective of the thesis was to present the methods that were learned developing via the guide. Another short-term objective was to work intensively with the workshop that was assembled to develop the guide. Our long-term objective was to standardize and to spread the new methods into the daily work in basic education. The electronic guide also makes it possible for anyone to reach the information who is interested about the subject.

The theoretical part of our thesis consists of supporting students school well-being and working life competences in voluntary additional basic education. The product development process of the guide followed a five-step model of Jämsä and Manninen's (2000) product development. The five steps consisted of the identification of the need for development, the ideation, sketching, development and finishing phases.

After the guide was finished, we collected evaluation from the guides' workshop. The evaluation was collected by an electronic questionnaire. The questionnaire included questions about the quality of the guide and how well did we do as a part of the workshop. According to evaluation, there were successful things but also some details of what we could have done better. The editing and usage rights were handed over for the commissioner.

Keywords: guide, product development, development project, voluntary additional basic education, school well-being, working life competences

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	9
2.1	Pitkän aikavälin tavoitteet	9
2.2	Lyhyen aikavälin tavoitteet	9
2.3	Omat oppimistavoitteemme	10
3	KYMPPIEN KOULUHYVINVOINNIN JA TYÖELÄMÄTAITOJEN TUKEMINEN	11
3.1	Opiskeluhoolto perusopetuksen lisäopetuksessa	13
3.2	Työelämään tutustuminen nuoren työelämätaitojen kehittäjänä	15
3.3	Kymppiluokka nuoren tulevaisuuden näköalojen vahvistajana	16
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	18
4.1	Tuotteen kehittäminen toimijälähtöisesti	18
4.2	Kehittämistarpeiden tunnistaminen ja ideavaihe	19
4.3	Tuotteen luonnostelu- ja kehittelyvaihe	21
4.4	Tuotteen viimeistelyvaihe	27
5	TUOTTEEN ARVIOINTI	30
6	POHDINTA	32
	LÄHTEET	35
	LIITTEET	39

1 JOHDANTO

Perusopetuksesta toiselle asteelle siirtyminen on yksi opiskelijan opintopolun suurimpia nivelvaihteita. Tässä vaiheessa nuoret joutuvat ensimmäistä kertaa itse tekemään tulevaisuuden opintoihin kohdistuvan merkittävän päätöksen. Tämä voi olla monelle nuorelle hyvinkin raskas ja stressaava päätös, sillä nuori ei välttämättä vielä tiedä, minkä haluaisi tulevaisuuden suuntansa olevan. Nuoren yhtenä vaihtoehtona on hakeutua valmistavaan koulutukseen. Lisäopetus eli kymppiluokka on yksi varteenotettava valmistava koulutus nuorelle, joka haluaa syventää ja täydentää peruskoulussa oppimaansa. Kymppiluokka, arkikielessä perusopetuksen lisäopetus on tarkoitettu niille peruskoulun päättäneille nuorille, jotka eivät ole päässeet hakemaansa toisen asteen oppilaitokseen, haluavat nostaa peruskoulun päättötodistuksen numeroitaan tai henkilökohtaisista syistä nuori ei ole vielä valmis siirtymään toiselle asteelle. Lisäopetusta opiskelijoille järjestetään perusopetuslain mukaisesti yhden lukuvuoden verran. Lisäopetuksen tehtävänä on yhdessä huoltajien kanssa tukea opiskelijan kehitystä, oppimista ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Sen tärkeimpinä tavoitteina on luoda opiskelijalle myönteisiä oppimiskokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, vahvistaa opiskelijan itsenäisyyttä, itsetuntemusta, vastuullisuutta sekä opiskelutaitoja. (Opetushallitus 2020, viitattu 1.7.2020.)

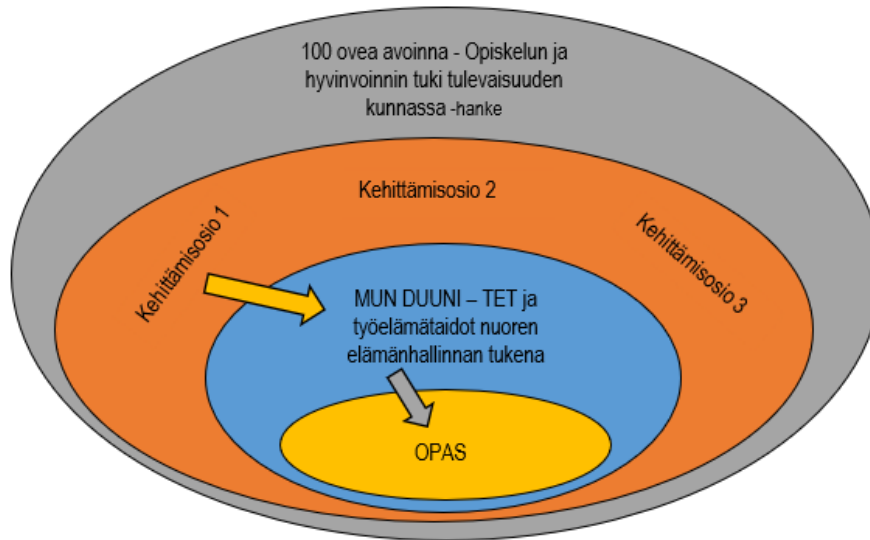
Toteutimme toiminnallisen opinnäytetyömme yhteistyössä **100 ovea avoinna - Opiskelun ja hyvinvoinnin tuki tulevaisuuden kunnassa** -hanketta. Hanke käynnistyi 1.8.2018 ja päättyi 31.10.2020. Kyseinen hanke oli yksi opetushallituksen kehittämishankkeista. Hanke oli osa vuoden mittaista Opetushallituksen kokeiluohjelmaa, joka koostui 12 hankkeesta ympäri Suomea. Kokeiluohjelman periaatteiden toteutumisen työkaluja olivat kokeilukulttuuri, yhteiskehittäminen sekä palvelumuotoilu. (Oulun kaupunki 2019, viitattu 6.7.2020.) Hanke keräsi kouluilta hyvinvointitietoja esimerkiksi kouluterveyskyselyiden sekä hankkeeseen osallistuvien koulujen keräämistä kokemuksellisista hyvinvointitiedoista. Näiden tietojen pohjalta havaittiin, että palvelut ja opiskelijat eivät aina kohtaa toisiaan. Tästä syystä hankkeessa pohditaan, miten nuorten kohtaamispaikkoja voitaisiin kehittää. (Oulun kaupunki 2019, viitattu 6.7.2020.)

Kehittämishankkeen muutostavoitteena oli antaa peruskoulun ja lisäopetuksen opiskelijoille uusia näkökulmia elämään, opiskeluun ja tulevaisuuteen edistämällä opiskelun ja hyvinvoinnin tukea. Lisäksi sen tarkoituksena oli myös parantaa palveluiden näkyvyyttä opiskelijoille ja heidän perheilleen, jotta he voivat saada lisätietoa erilaisista nuoria koskevista palveluista. Muutostavoite keskittyi

siihen, että nuoret pääsisivät osaksi heidän oman elämäntilanteidensa mukaisia yhteisöjä ja saisivat tarvitsemansa tuen. (Oulun kaupunki 2020, viitattu 6.7.2020.)

Syksyllä 2019 **100 ovea avoinna** -hankkeen projektipäällikkö kävi esittelemässä koulullamme hanketta, tavoitteenaan löytää hankkeen kehittämisosioihin opinnäytetyön tekijöitä. Päähankkeeseen kuului kolme kehittämisosiota. Lähdimme mukaan toteuttaaksemme toiminnallisen opinnäytetyömme oppaan muodossa päähankkeen kehittämisosioon nimeltään **MUN DUUNI – TET ja työelämätaidot nuoren elämänhallinnan tukena**.

Tuotekehitysprosessimme pitkän aikavälin tavoitteena on juurruttaa oppaan avulla kehittämisosiossa kehitettyjä toimintamalleja lisäopetuksen työntekijöiden työn tueksi. Lisäksi oppaan sisältämiä kokeiluja on tarkoitus levittää ja juurruttaa osaksi perusasteen sekä lisäopetuksen opetussuunnitelmia. Pohjankartanon lisäopetusta kehittäessä tarpeellisiksi ja hyödyllisiksi koetut kokeilut ja toiminnot ovat myös tarkoituksena tuoda oppaan avulla tavoitettavaksi kaikille aihepiiristä kiinnostuneille. Opinnäytetyömme lyhyen aikavälin tavoitteena oli tuottaa sähköinen opas hankkeen **MUN DUUNI – TET ja työelämätaidot nuoren elämänhallinnan tukena** -kehittämisosioon, eli tuotteistaa kehittämisosion kokeilut lukijoille sähköiseen muotoon. Tuotekehitysprosessin käynnistämiseksi muodostimme yhteistyössä projektipäällikön kanssa toimijalähtöisen työryhmän, jonka kanssa kehitimme opasta eteenpäin kuukausittain. Oppaassa on tarkoitus avata lyhyesti kehittämisosion keskeisimmät käsitteet, joita ovat lisäopetus, työelämäntutustuminen, vahvuuspedagogiikka sekä hankkeen työkalut eli kokeilukulttuuri, yhteiskehittäminen ja palvelumuotoilu. Näiden lisäksi oppaan on tarkoitus sisältää lisäopetuksen opiskelijoiden sähköisen TET-arviointialustan eli Qridin käyttöohjeet sekä opiskelijoiden ja työryhmän jäsenten pohdintoja tai mietteitä hankkeessa mukana olemisesta. Oppaan kohderyhmänä on ensisijaisesti perus- ja lisäopetuksessa työskentelevät henkilöt ja tahot. Se on kuitenkin saatavilla sähköisenä kaikille aiheesta kiinnostuneille, kuten esimerkiksi tuleville kymppiluokkalaisille tai heidän vanhemmilleen.

Kuvio 1. Havainnollistava kuvio hankkeesta, sen kehittämisosioista ja siitä, mihin tekemämme opas sijoittuu

MUN DUUNI -kehittämisosion tavoitteena oli perusopetuksen ja työelämän saumaton ja toisiaan tukeva toimintatapa, jossa vahvistetaan opiskelijoiden työelämsuuntautuneisuutta ja yritys yhteistyötä työelämätaidojen, elämänhallinnan ja hyvinvoinnin tuen vahvistamisen keinoin. Kehittämisosion pilottina toimi Oulun Pohjankartanon kymppiluokat. Kehittämisosiota niin kuin koko hanketta toteutettiin kokeilukulttuurin periaattein, eli kehitettiin ja kokeiltiin yhteiskehittämisen sekä palvelujen uudelleen muotoilun toimintaperiaattein. Lisäksi etsittiin uusia toimintatapoja ja kohtaamisen keinoja lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja opiskelun tukemiseksi. Kehittämisosion tavoite suuremmissa kokonaisuuksissa oli kehittää kymppiluokkalaisten kokemusta työelämään tutustumisesta, verkostoitumistaidoista sekä antaa menetelmiä ja ideoita muillekin kymppiluokille Suomessa, kuinka heidänkin toimintaansa voitaisiin kehittää. (100 ovea avoinna -hankemateriaalit, viitattu 12.7.2020.)

Opinnäytetyömme raportin tietoperustassa käsittelemme kymppiluokkalaisten kouluhyvinvoinnin ja työelämätaidojen edistämistä ja tukemista lisäopetuksessa opiskeluhoollon, nuoren työelämään tutustumisen sekä positiivisen- ja vahvuuspedagogiikan näkökulmista. Esittelemme raportissa opinnäytetyölle asettamamme lyhyen- ja pitkän aikavälin tavoitteet sekä omat oppimistavoitteemme. Kuvaamme opinnäytetyön prosessin Jämsä & Mannisen tuotteistamisprosessin vaiheiden mukaisesti.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

2.1 Pitkän aikavälin tavoitteet

Pitkän aikavälin tavoitteena on juurruttaa oppaan avulla kehittämissiossa kehitettyjä toimintamalleja lisäopetuksen työntekijöiden työn tueksi. Lisäksi oppaan sisältämiä kokeiluja on tarkoitus levittää ja juurruttaa osaksi perusasteen sekä lisäopetuksen opetussuunnitelmia. Pohjankartanon lisäopetusta kehittäessä tarpeellisiksi ja hyödyllisiksi koetut kokeilut ja toiminnot ovat myös tarkoituksena tuoda oppaan avulla tavoitettavaksi kaikille aihepiiristä kiinnostuneille. Nuorten etua ajatellen tavoitteena on oppaan myötä edistää nuorten työelämätaitoja sekä niiden merkitystä ja arviointia lisäopetuksen lisäksi myös peruskouluissa. Tärkeänä osana kehittämistyötä pidämme myös sitä, että nuorten osallisuutta vahvistetaan koulumaailman toimintatapojen kehittämisessä ottamalla nuori mukaan työn kehittämisen eri vaiheisiin. Tähän liittyy myös se, että nuoret oppivat yhdessä työntekijöiden kanssa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja pystyvät hyödyntämään niitä tulevaisuudessa.

2.2 Lyhyen aikavälin tavoitteet

Opinnäytetyömme toteutettiin yhteistyössä kehittämishankkeen **100 ovea avoinna - Opiskelun ja hyvinvoinnin tuki tulevaisuuden kunnassa** kanssa. Tuotekehitysprosessin käynnistämiseksi muodostimme yhteistyössä projektipäällikön kanssa toimijalähtöisen työryhmän, jonka kanssa kehitimme opasta eteenpäin kuukausittain. Toimijalähtöinen työryhmä koostui meidän lisäksemme hankkeen MUN DUUNI -kehittämissosion pilottikoulun eli Pohjankartanon koulun lisäopetuksessa työskentelevistä toimijoista, heidän yhteistyökumppaneistansa.

Opinnäytetyömme lyhyen aikavälin tavoite oli tuottaa sähköinen opas hankkeen kehittämissioon nimeltä **MUN DUUNI – TET ja työelämätaidot nuoren elämänhallinnan tukena**. Oppaan tavoitteena on tuoda esille kehittämissosion kokeilut sekä niistä saadut keinot ja opit, jotka tukevat kymppi-luokkalaisten opiskelun, hyvinvoinnin ja työelämän taitoja. Toisena lyhyen aikavälin tavoitteena opinnäytetyössä oli tuotekehitysprosessia mukaillen työskennellä tiiviisti päähankkeen toimijoiden, kehittämissosion sekä erityisesti opasta varten perustetun toimijalähtöisen työryhmän kanssa.

Tuotteelle asetettuja laatutavoitteitamme olivat tuottaa kesäkuuhun 2020 mennessä laadukas, sähköinen opas, joka on helppolukuinen, faktoihin perustuva, visuaalisesti koko työryhmää miellyttävä sekä yhdenmukainen Oulun kaupungin visuaalisiin linjauksiin. Tavoitteenamme oli myös oppaassa tuoda esille kokeiltuja hyviä käytäntöjä sekä menetelmiä kymppiluokkalaisten kouluhyvinvoinnin tukemiseksi ja edistämiseksi. Lisäksi oppaan tekijöinä tavoitteenamme oli minimoida sen korjaus- ja muokkaustarve oppaan luovuttamisen jälkeen. Laadukkaalla oppaalla tarkoitamme sitä, että opas on ajankohtainen, luotettava ja esteetön kenelle tahansa lukijalle.

2.3 Omat oppimistavoitteemme

Oppimistavoitteenamme koko opinnäytetyön prosessin ajan oli syventää asiakastyön osaamista, ymmärrystä sosiaalialan palvelujärjestelmää kohtaan, toimia yhteistyökykyisesti osana moniammatillista työryhmää ja kyetä kriittiseen ammatilliseen reflektointiin. Koska toteutimme opinnäytetyön yhteistyössä kehittämishankkeen kanssa ja olimme mukana hankkeessa lähes vuoden ajan, ensisijaisena tavoitteenamme oli oppia sosiaalialan kehittämishankkeiden toimintaa eli toimijaläh- töistä kehittämistä. Tämä tarkoittaa sitä, että osaamme suunnitella, toteuttaa sekä arvioida kehittä- mishankkeen toimintaa ja omaa työskentelyämme osana sitä. Tärkeää on myös oppia toimimaan kehittämistyön eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti. (Oulun ammattikorkeakoulu 2020, viitattu 4.10.2020.)

3 KYMPPIEN KOULUHYVINVOINNIN JA TYÖELÄMÄTAITOJEN TUKEMINEN

Nykypäivänä kouluhyvinvointikyselyiden kiinnostuksen kohteena on lapsen ja nuoren subjektiivinen kokemus omasta hyvinvoinnistaan. Lapsuus- ja nuoruusiässä syntyneillä myönteisillä koulukokemuksilla ja asenteilla on merkittävä vaikutus ihmisten myöhempään opiskeluvaiheisiin sekä työuran aikana tarvittavaan jatkokoulutautumiseen. Janhusen väitöskirjan ”Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemana” -tutkimuksen tulokset nostavat esiin tutkimukseen osallistuneiden oppilaiden kymmenen tärkeintä kouluhyvinvoinnin osatekijää. Tärkein osatekijä oli oppilaiden mielestä kaverisuhteet ja vertaisryhmä, toiseksi tärkein asia oli opettajien ammattitaito ja asenne sekä suhtautuminen oppilaisiin, kolmantena oli opetuksen laatu ja opetusjärjestelyt, neljäntenä koulutilat ja ympäristö, viidentenä koulun ilmapiiiri ja yhteishenki, kuudentena ruoka ja ruokailu, seitsemäntenä terveydenhoitaja-, kuraattori- ja psykologipalvelut, kahdeksantena kuri, järjestys ja työrauha, yhdeksäntenä kodin tuki sekä kodin ja koulun välinen yhteistyö ja viimeisenä koulumatkat ja koulukuljetukset. Oppilaiden mielestä etenkin kaksi tärkeintä kouluhyvinvointia lisäävää tekijää liittyvät pitkälti turvallisuuteen, yhteisöllisyyteen ja koulukiusaamiseen. (Janhunen 2013, viitattu 15.7.2020.) On tärkeää, että on tutkittu myös nuorten omaa kokemusta kouluhyvinvointia edistävästä tekijöistä. Nuorten kerrotut kokemukset kuvaavat parhaiten käytännön todellisuutta siitä, mitkä asiat vaikuttavat nuoren opiskelijan kouluviihtyvyyteen ja tyytyväisyyteen sekä sitä kautta heidän koko kouluhyvinvointiinsa.

Konun (2002) väitöskirjan mukaan kokonaisvaltaista kouluhyvinvointia voidaan tarkastella hänen tutkimuksensa tulosten perusteella tuotetun koulun hyvinvointimallin mukaisesti. Konun koulun hyvinvointimallin mukaan kasvatusta, opetusta ja oppimistulokset sekä hyvinvointi ovat liitoksissa toisiinsa. Mallin mukaan hyvinvointi jakautuu neljään osa-alueeseen: koulun olosuhteisiin (likaisuus, rauhattomuus, luokan työskentelyilmapiiiri, ilmanlaatu), sosiaalisiin suhteisiin (opettajien kiinnostuneisuus oppilaiden kuulumisista, opettajat kohtelevat oppilaita oikeudenmukaisesti, kaverit, ryhmähenki, kiusaaminen), itsensä toteuttamisen mahdollisuuksiin (oppilaiden mielipiteet otetaan huomioon, opetuksen seuraaminen, kotiläksyjen tekeminen, oman opiskelutavan löytäminen, tuen saanti opiskelua koskeviin haasteisiin) ja terveydentilaan (väsymys, päänsärky, hermostuneisuus, ärsyyntyneisyys). Myös kodit, ympäröivä yhteisö, oppiminen ja oppimistulokset vaikuttavat kouluhyvinvointiin. (Konu 2002, 35–36, 39, 43, viitattu 18.7.2020.)

Koordinaattori Tiina Lammisen kirjoittamassa artikkelissa todetaan, että kouluhyvinvointi on suoraan yhteydessä, ja sillä on paljon vaikutusta nuorten yleisiin asenteisiin, elämäntyytyväisyyteen, käyttäytymiseen sekä mielenterveyteen. Koulunkäynnillä on iso merkitys lapsille ja nuorille niin ajallisista kuin sosiaalisistakin syistä. Ajalliset syyt voidaan selittää sillä, että lapset ja nuoret viettävät suurimman osan arkipäivistään koulussa, eli se on merkittävä osa heidän elämäänsä. Sosiaalisia syitä ovat nuoren luontainen taipumus määritellä itsensä suhteessa toisiin ihmisiin ja tarve kuulua osaksi koulun yhteisöä. Merkittävässä roolissa nuoren elämässä onkin vuorovaikutussuhde koulun. Merkittävimpiä yksilöllisiä tekijöitä kouluhyvinvointia arvioitaessa ovat fyysiset, rakenteelliset ja sosiaaliset tekijät. Fyysisiä tekijöitä ovat muun muassa koettu turvallisuus koulussa ja kouluympäristö. Rakenteellisina tekijöinä ovat muun muassa koulussa vallitsevat arvot, tavat ja säännöt. Sosiaaliset tekijät eli nuoren vuorovaikutussuhteet koulun sekä hänen oma kokemuksensa koulun yhteisöön kuulumisesta ovat kuitenkin näistä tärkeimpiä ja kriittisiä. (Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt 2019, viitattu 15.7.2020.)

Lapsuuden ja nuoruuden aikana rakennetaan aikuisiän henkisen hyvinvoinnin pohja. Hyvinvoinnista nuoresta kasvaa luultavammin myös hyvinvoiva aikuinen ja toisinpäin. Koululla onkin erinomainen paikka toimia lapsen ja nuoren positiivisena, hyvinvointia edistävänä instituutiona. Koko koulu yhteisön jäsenten hyvinvointi on koulunkäynnin tärkein tavoite. Tämä tarkoittaa sitä, että arkiseen koulutyöhön on sisällytetty erilaisia rakenteita ja käytänteitä niin nuorten kuin koulun henkilökunnan hyvinvointitaitojen vahvistamiseksi. Kun kohdistetaan työtä koulun henkilökunnan hyvinvoinnin edistämiseksi, luodaan edellytykset myös oppilaiden kouluhyvinvoinnille. Lisäksi kodin ja koulun välistä yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta pidetään parhaana mahdollisena tukitoimena nuoren kouluhyvinvoinnin näkökulmasta. Parhaimmillaan kouluissa ja oppilaitoksissa voidaan tukea jokaisen oppilaan vahvuuksia, itseluottamusta ja osaamista sekä mahdollistaa heille tärkeitä onnistumisen kokemuksia. (Leskisenoja & Sandberg 2019, 20–23, 160.) Kymppiluokkalaisten elämänhallinnan ja hyvinvoinnin edistämiseksi Pohjankartanon lisäopetuksen kehittämisessä keskityttiin kymppiluokkalaisten vahvuuksien tunnistamiseen ja niiden tukemiseen hyödyntäen positiivisen ja vahvuuspedagogiikan periaatteita. Tuottamassamme oppaassa tuommekin esille sen, että positiivinen- ja vahvuuspedagogiikka on ollut **MUN DUUNI** -kehittämisosion kokeilujen ohjaavana taustatajatuksena.

Positiivinen pedagogiikka on pedagoginen suuntaus, jossa korostuu arvostava kohtaaminen, auttaminen vaikeuksissa ja erityisesti hyvän huomaaminen jokaisen kohdalla. Keskeistä positiivisessa pedagogiikassa on ymmärtää myönteisten tunteiden ja ihmissläheisen vuorovaikutuksen merkitys

yksilön oppimiseen ja kasvuun. Positiivisen pedagogiikan avulla tuotettua tietoa ja oppeja voidaan soveltaa kaikkeen elämän aikana tapahtuvaan kasvatus- ja opetustyöhön. (Vuorinen 2020, viitattu 17.10.2020.) Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on tukea lasten ja nuorten oppimista ja hyvinvointia koulujen arjessa. Se korostaa sosiaalisten suhteiden sekä yhteisöjen merkitystä oppimisessa, joka kiinnittää oppimisen ja hyvinvoinnin tarkastelun ihmisten väliseen toimintaan ja vuorovaikutukseen, jaettuihin käytänteisiin sekä merkityksenantoa tukeviin välineisiin. (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen 2014, 224–227.)

Vahvuuspedagogiikalla tarkoitetaan sitä, että keskitytään tietoisesti siihen, mikä kussakin yksilössä on toimivaa ja hyvää. Vahvuuspedagogiikassa selvitetään ja nimetään asioita, jotka tuovat esiin ihmisten onnistumiset ja vahvuudet. Vahvuuksien käytöllä on yhteys muun muassa hyvinvoinnin ja itseluottamuksen edistämiseen, sosiaalisten taitojen lisääntymiseen sekä parantuneissa oppimistuloksissa. (Uusitalo-Malmivaara 2018, viitattu 17.10.2020.)

Nuorten hyvinvointi kehittyy useissa ympäristöissä. Aikuisten esimerkillinen toiminta ja ohjaus ovat nuorille tärkeitä. Koululla on olennainen merkitys nuorten hyvinvointiin, mutta myös koulun ulkopuolisilla toimijoilla ja ympäristöillä on merkitystä nuorten tärkeiden taitojen ja oppimisen sekä niistä saatavien palautteiden näkökulmista. (Leskisenoja ym. 2019, 160.) Positiivisen- ja vahvuuspedagogiikan periaatteiden hyödyntäminen onkin tärkeää niin kouluissa kuin myös lasten ja nuorten muissakin kasvuympäristöissä. Silloin kun nuori kokee olevansa arvostettu ja pystyy tunnistamaan omia vahvuuksiaan, on siitä hyötyä tulevaisuuden oppilaitoksissa sekä työelämässä. Myös oppilashuollon henkilöstöllä on keskeinen rooli oppilaiden vahvuuksien ja hyvinvoinnin tukemisessa.

3.1 Opiskeluhoolto perusopetuksen lisäopetuksessa

Lisäopetuksen opiskeluhooltoon koskevat samat periaatteet kuin perusopetuksen oppilashuoltoon (Opetushallitus 2014, 22, viitattu 14.10.2020). Opiskeluhoollon tavoitteena on edistää ja ylläpitää opiskelijan oppimista, fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä lisätä näitä edellyttäviä toimintoja (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 1.3§). Yhteisöllinen opiskeluhoolto on koko kouluyhteisöä tukevaa ja ehkäisevää työtä sekä se on opiskeluhoollon toteuttamisen ensisijainen muoto. Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimia tai toimintakulttuuria oppilaitoksessa, joiden tarkoituksena on edistää muun muassa opiskelijoiden oppimista, vuorovaikutusta, osallisuutta

sekä terveyttä ja hyvinvointia. (THL 2020, viitattu 14.10.2020.) Yksilökohtainen opiskeluhoolto tarkoittaa yksittäiselle opiskelijalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä monialaista yksilökohtaista opiskeluhoiltoa. Yksilökohtainen opiskeluhoolto on tarvelähtöistä, sekä siihen kuuluu mahdollisten erityisten tuen tarpeiden varhainen tunnistaminen sekä tuen järjestäminen. (THL 2020, viitattu 14.10.2020.) Opiskeluhoolto on kaikkien kymppiluokkalaisten kanssa työskentelevien henkilöiden yhteinen tehtävä. Koko lisäopetuksen henkilökunnan tehtävänä on opiskelijoiden hyvinvoinnista sekä turvallisuudesta huolehtiminen. Lisäopetuksessa opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteisöllisenä sekä yksilöllisenä opiskeluhoiltoana. (Opetushallitus 2014, viitattu 14.10.2020.)

Ensisijaisena tapana toteuttaa opiskeluhoiltoa lisäopetuksessa on yhteisöllinen opiskeluhoolto, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä kouluun liittyviä ongelmia sekä vahvistaa oppilaiden osallisuutta, turvallisuutta sekä koulun yleistä ilmapiiriä. Lisäopetuksen yksilökohtaisessa opiskeluhoillossa keskeistä on opiskelijan parhaan edun ajaminen. (Opetushallitus 2014, viitattu 14.10.2020.) Lisäopetuksen opiskeluhoillossa monialainen yhteistyö näyttäytyy tärkeänä. Opiskeluhoolto järjestetään yhteistyössä opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa muodostaen toimivan kokonaisuuden. Lisäopetuksen opiskeluhoiltoa toteutetaan opiskelijoiden, huoltajien ja tarpeen vaatiessa muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyön merkitys lisäopetuksessa on keskeistä etenkin opiskelijan ohjauksessa, jatko-opintojen suunnittelussa sekä siirtymävaiheissa. (Opetushallitus 2014, viitattu 20.10.2020.)

Pohjankartanon lisäopetuksessa yhteisöllistä opiskeluhoiltoa on toteutettu muun muassa pienryhmätyöskentelyn kautta. Pienryhmätyöskentelyn tavoitteena on lisätä kohtaamisia nuorten sekä heidän kanssaan toimivien aikuisten välille ja tämän kautta madaltaa heidän kynnystään avun hakeemiselle. Pienryhmätyöskentelyssä nuoret pohtivat omia vahvuuksiaan, tavoitteitansa kymppiluokalle, oppimistekniikkaa sekä mahdollisuuksia vaikuttaa omaan hyvinvointiin ja oppimiseensa. (100 ovea avoinna-hankemateriaalit, viitattu 20.10.2020.)

3.2 Työelämään tutustuminen nuoren työelämätaitojen kehittäjänä

Vuoden 2018 tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan Suomessa koulutuksen ja työelämänulkopuolelle jääneitä 15–24-vuotiaita nuoria oli noin 51 000. Heistä suurin osa oli 20–24-vuotiaita (Tilastokeskus 2019, viitattu 22.10.2020). Nuorten työelämään kiinnittymiseen pyritään vaikuttamaan jo peruskoulusta lähtien muun muassa työelämään tutustumisen -jaksoilla. TET-jakso voi olla monen nuoren ainoa yhteys työelämään ja monien nuorten ensimmäisiä työharjoittelukokemuksia. TET-jakson avulla nuoret saavat kokemusta ja ymmärrystä työelämän tai työelämätaitojen merkityksestä ja parhaassa tapauksessa nuori voi saada mahdollisesti sitä kautta vaikkapa kesätöitä. TET-paikkojen tarjoaminen on yhteiskunnallisesti merkittävä teko. (TAT 2020, viitattu 22.10.2020.)

Työelämään tutustumisen sekä työelämävalmiuksien harjoittelu on erittäin hyödyllistä nuoren kannalta. Lapsiasiavaltuutetun toimiston tekemän selvityksen mukaan selvityksen kohteena olleiden yläkoululaisten nuorten kokemukset TET-jaksoista ovat olleet pääsääntöisesti hyvät. Selvityksen mukaan yhdeksäsluokkaisten keskuudessa ilmeni yhä enemmän kielteisiä kokemuksia TET-jaksoista. Osasyynä tähän nähtiin koulujen puutteelliset valmiudet järjestää monipuolista TET-jaksoa oppilaille. (Lapsiasiavaltuutettu 2019, viitattu 22.10.2020.) Lisäopetuksessa TET-jaksoihin keskitytään ja panostetaan monipuolisemmin, jotta nuori olisi valmiimpi tulevaisuuden työelämään ja oppisi tunnistamaan omia vahvuuksia sekä heikkouksiaan. STTK:n kyselytutkimuksen mukaan vain 29 % vastaajista koki saaneensa riittävästi tietoa työelämän lainsäädännöstä ja käytännöistä ennen työelämään siirtymistä, kun taas 49 % ei kokenut saaneensa riittävästi tietoa (STTK 2018, viitattu 12.8.2020). Jo peruskouluissa olisi tärkeää tuoda esille ammatinvalintaan liittyviä näkökulmia ja työelämään tutustumisjaksojen tulisi antaa nuorille mahdollisimman monipuolisen kuvan työelämästä ja siellä vaadittavista taidoista.

Lisäopetuksessa eli kymppiluokilla työelämään tutustumista painotetaan enemmän kuin peruskoulun yläluokilla. Lisäopetuksen tavoitteena on laaja-alainen osaaminen. Laaja-alaisen osaamisalueiden käsittämien tietojen ja taitojen avulla vahvistetaan opiskelijan edellytyksiä jatko-opintoihin ja työelämään. Oulun kaupungin lisäopetuksen yhtenä laaja-alaisen osaamisalueiden painopisteinä ovat työelämätaidot ja yrittäjyys. Oulun kaupungin lisäopetuksessa korostuu oppiminen erilaisissa oppimisympäristöissä ja koulun ulkopuolella esimerkiksi työelämään tutustumisjaksoilla. (Opetushallitus 2014, viitattu 22.10.2020.)

3.3 Kymppiluokka nuoren tulevaisuuden näköalojen vahvistajana

Perusopetuksen lisäopetus eli arkikielellä kymppiluokka kestää yhden lukuvuoden. Lisäopetuksessa nuori voi nostaa peruskoulun päättötodistuksen arvosanojaan. Kuten edellä mainittiin, lisäopetus sisältää vahvasti työelämään tutustumisen sekä ammattiin valmentavia opintoja. Kymppiluokalle voi hakea kuluvan tai edellisen vuoden päättötodistuksella. (Opintopolku.fi, viitattu 7.8.2020). Lisäopetuksen tavoitteisiin kuuluu oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen sekä arjenhallinnan edistäminen. Erityisenä tavoitteena lisäopetuksessa on opiskelijan uran, tulevaisuuden ja jatko-opintojen suunnittelemisen tukeminen. Tavoitteisiin kuuluu myös opiskelutaitojen kehittäminen, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen sekä elämänhallinnan taitojen kehittäminen. Opiskelijoiden kannalta mahdollisimman hyödyllisintä lisäopetuksen tehtävän onnistumisessa on suunnitella opiskelijoille parhaiten sopivat opintopolut ja tarvittavat tukitoimet sekä tarjota monipuolisia oppimisympäristöjä yhteistyössä muun muassa työelämän ja muiden oppilaitosten kanssa. Huomattava osa lisäopetusta ovat ohjaus ja opiskeluhuolto. (Opetushallitus 2014, viitattu 4.9.2020.) Perusopetuksen lisäopetus on yksi hyvä nivelvaiheen vaihtoehto esimerkiksi opiskelijoille, jotka ovat vaarassa joutua koulupudokkaaksi tai opiskelijoille, jotka eivät vielä tiedä mihin haluaisi jatko-opiskelemaan.

Nivelvaihe nähdään siirtymävaiheena, jolloin nuoret tekevät tulevaisuuttaan varten koulutus- ja ammattiurien valintoja ja ratkaisuja. ”Erityisesti syrjäytymisvaarassa oleville nuorille siirtymävaihe perusopetuksesta toiselle asteelle on kriittistä aikaa” (Kouvo, Stenström, Virolainen & Vuorinen-Lampila 2011, 23, viitattu 7.8.2020). Nivelvaiheen kestolle ja sisällölle ei ole tarkkaa määritelmää, koska se on jokaisen kohdalla yksilöllistä. (Kouvo ym. 2011, 22–23, viitattu 7.8.2020) Perusopetuksesta toiselle asteelle siirtyminen on merkittävä nivelvaihe nuoren elämässä. Nuorille on tässä vaiheessa tarjolla useita eri koulutusvaihtoehtoja. Perusopetuslain mukaista lisäopetusta voidaan järjestää perusopetuksen oppimäärän suorittaneille nuorille ja näin ollen jatkaa perusopetuksen kasvatus- ja opetustehtävää.

Koulupudokkailla tarkoitetaan oppilaita, jotka eivät suorita lainkaan loppuun peruskoulua tai eivät jatka peruskoulun jälkeen mihinkään jatkokoulutukseen. (Tilastokeskus 2020, viitattu 10.8.2020). Vuoden 2017 Nuorisobarometrissa todetaan, että vuonna 2016 peruskoulun päättäneistä nuorista kokonaan ilman koulupaikkaa (nivelvaiheen -ja toisen asteen koulutukset) jäi noin 1400 nuorta eli vajaa 3 prosenttia sen vuoden peruskoulun päättäneistä. (Nuorisobarometri 2018, viitattu

10.8.2020.) Koulupudokkuuden yleisimpiä syitä ovat elämänhallinnan puute, perheongelmat, oppimisvaikeudet, vääränlaisiin koulutuspaikkoihin hakeutuminen sekä maahanmuuttajilla se voi olla kielitaidon puute. Koulupudokkuus ei ole kuitenkaan ainoastaan koulussa huonosti pärjäävien nuorten ongelma, vaan myös koulussa hyvin menestyvät voivat syrjäytyä. Näillä hyvin pärjävillä oppilailla voi esiintyä esimerkiksi psyyken ongelmia tai muita vaikeuksia, jotka saatetaan ohittaa perustellen sillä, että he pärjäisivät itse ongelmiansa kanssa älykkyytensä vuoksi. (Ahola, Galli & Ikonen 2009, viitattu 10.8.2020.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyömme tuotteistaminen tapahtui Jämsä & Mannisen viisivaiheisen tuotekehitysprosessin mukaisesti. Tuotekehitysprosessi pitää sisällään viisi vaihetta, joita ovat ongelman tai kehittämistarpeen tunnistaminen ja ideavaihe, tuotteen luonnosteluvaihe, tuotteen kehittelyvaihe ja lopuksi tuotteen viimeistelyvaihe (Jämsä & Manninen 2000, 28). Kehitimme tuotteen yhteistyössä **MUN DUUNI** -kehittämisosiota varten muodostetun toimijalähtöisen työryhmän kanssa.

4.1 Tuotteen kehittäminen toimijalähtöisesti

Teimme toiminnallisen opinnäytetyömme osana **100 ovea avoinna - Opiskelun ja hyvinvoinnin tuki tulevaisuuden kunnassa** -hankkeen kehittämisosiossa nimeltä **MUN DUUNI – TET ja työelämätaidot nuoren elämänhallinnan tukena**. Yhdessä hankkeen projektipäällikön kanssa perustimme työryhmän, jonka kanssa kehitimme tuottamaamme opasta toimijalähtöisen kehittämisen periaattein. Toimijalähtöisyys kulkee koko tuotekehitysprosessimme mukana. Toimijalähtöinen kehittäminen on prosessi, johon osallistuu kaikki sitä koskevat toimijat. Prosessi ei etene ulkopuolisen ajattelun ja toiminnan tuloksena vaan se vaatii useita yhteistyökumppaneita ja osallisia. Käyttäjien ja toimijoiden osallistuminen on keskeinen tekijä kehittämistoiminnan onnistumisen näkökulmasta. Kehittämishankkeen toimijoilta kerätään tietoja, joiden avulla prosessia voidaan ohjata vastaamaan paremmin käyttäjien tarpeisiin. Käyttäjät ja toimijat ovat todellisuuden parhaita asiantuntijoita, joten heitä tulee kuulla säännöllisesti ja nimenomaan heidän avullaan tuotetta voidaan kehittää koko kehittämisprosessin ajan. (Toikko & Rantanen 2009, 95–97.)

Kehittämistoiminnalla halutaan tavoitella entistä parempia ja tehokkaampia toimintatapoja tai -rakteita. Kehittämistoiminnan lähtökohtana yleisesti ottaen on joidenkin tilanteiden tai toimintojen haasteet tai visio jostain täysin uudesta kehittämismahdollisuudesta. (Toikko & Rantanen 2009, 16.) **100 ovea avoinna** -hankkeen kehittämisosio **MUN DUUNIN** kehittämistoiminta Pohjankartanon kymppiluokilla on hankeperustainen. Tällä tarkoitetaan sitä, että hanke kestää tietyn ajan, sille asetetaan tavoitteet, määritellään omat toimintatavat ja varmistetaan yhteisesti, mitä arvioidaan ja miten Hankkeen päättymisen jälkeen työntekijät ovat sitoutuneet jatkamaan hankkeen kehittämistoimintaa. Kehittämistoimintaa voi myös olla jonkin idean synty ja sen levittäminen. Tätä kutsutaan kokeilevaksi kehittämistoiminnaksi, jossa uusi asia innovoidaan ja mikäli se koetaan hyväksi sekä hyödylliseksi toimintatavaksi sitä ryhdytään levittämään, josta käytetään termiä diffuusio. (Toikko &

Rantanen 2009, 15). Kokeileva kehittämistoiminta kokeilukulttuurin periaattein oli koko hankkeen ja siten myös kehittämisosion sekä tuottamamme oppaan perusta. Kokeilukulttuuri on kokeilevaa kehittämistä. Kokeilut eivät vaadi raskasta suunnitteluprosessia, vaan ideoista toteutukseen voidaan edetä kevyesti ja nopeasti. Kokeilut lähtevät usein liikkeelle pienessä mittakaavassa edeten kohti laajempaa kokeilua. Kokeilut itsessään tuottavat toistuvaa oppimista ja oleellista on kokeiluiden jatkuva arviointi. Kokeiluiden ideana on myös se, että epäonnistuminen on myös sallittua ja niistä opitaan. Onnistuneen kokeilun opit juurrutetaan käytännön tekemiseen. (100 ovea avoinna -hankemateriaalit 2020, viitattu 19.10.2020.)

4.2 Kehittämistarpeiden tunnistaminen ja ideavaihe

Tuotekehitysprosessin ensimmäisenä vaiheena on kehittämistarpeiden tunnistaminen, joka voi käynnistää täysin uuden tuotteen kehittämisprosessin. Kehittämistarpeiden tunnistamisessa ensisijaista on selvittää kehittämisen kohteet ja laajuus, eli keitä kehittämistoiminta koskettaa ja kuinka yleinen havaittu muutostarve on. On myös tärkeää tunnistaa, minkälaisessa ympäristössä kehittämistarve ilmenee. (Jämsä & Manninen 2000, 31.)

MUN DUUNI – TET ja työelämätaidot nuoren elämänhallinnan tukena -kehittämisosiossa lähdettiin vahvistamaan kokeilevan kehittämisen keinoin kymppiluokkalaisten hyvinvointia kiinnittämällä erityisesti huomiota opiskelujen tavoitteita kohtaan, joita ovat elämänhallinnan tukeminen ja työelämätaidojen vahvistaminen. Koska kymppiluokkalaiset ovat erittäin heterogeeninen ryhmä, tarvitaan näiden tavoitteiden toteuttamiseksi monenlaista asiantuntemusta ja toimijoita myös koulun ulkopuolelta. (100 ovea avoinna -hankemateriaalit 2020, viitattu 10.9.2020.) Kehittämisosion kokeilujen tuottamien oppien juurruttamiseksi ja levittämiseksi toimeksiantaja tilasi sähköisen oppaan, jonka toteutimme toiminnallisena opinnäytetyönämme. Oppaan tavoitteena on tuoda esille kehittämisosion kokeilut sekä niistä saadut keinot ja opit, jotka tukevat kymppiluokkalaisten opiskelun, hyvinvoinnin ja työelämän taitoja.

Tuotekehitysprosessimme sai alkunsa, kun hankkeen projektipäällikkö kävi syksyllä 2019 esittelemässä hanketta ja sen kehittämisosioita kampuksellamme tarjotakseen opinnäytetyön mahdollisuutta Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoille. Tilaisuuden jälkeen otimme yhteyttä sähköpostitse projektipäällikköön, jossa ilmaisimme kiinnostuksemme erityisesti

hankkeen **MUN DUUNI** -kehittämisosiota kohtaan. Mielenkiintoamme lisäopetukseen liittyvässä opinnäytetyössä herätti etenkin sen ajankohtaisuus, sillä lisäopetus on merkittävä nivelvaiheen koulutus, jolla voidaan ehkäistä koulutuksellista syrjäytymistä sekä nuorten väliinpuotoamista. Lisäksi kymppiluokkatoiminnasta, ja sen kehittämistyöstä löytyi melko vähän aiempia opinnäytetöitä ja tutkimuksia.

Kehittämistarpeen tunnistamisen jälkeen alkaa ideointiprosessi, jonka tavoitteena on löytää erilaisia vaihtoehtoja tai innovaatioita tuotekehitykseen. Ideointivaiheessa osallistujien monialaisuus on tärkeä resurssi, koska erilaisten näkökulmien avulla tuotteen kehityksestä tulee monipuolisempi. (Jämsä & Manninen 2000, 35–38.)

Sovimme ensimmäisen tapaamisen projektipäällikön kanssa hänen työpisteellään, jossa mietimme yhdessä, toteutammeko opinnäytetyömme toiminnallisena oppaan muodossa vai laadullisena tutkimuksena, sillä hankkeessa oli tarvetta molemmille vaihtoehdoille. Tulimme aika pian siihen tulokseen, että haluamme luoda tuotteen eli tässä tapauksessa oppaan **MUN DUUNI** -kehittämisosion kokeiluista ja niiden kautta havaituista opeista ja hyvistä käytännöistä. Oppaan lähtökohtana oli se, että siinä esitellään kokeiluiden myötä hyväksi havaittuja oppeja ja keinoja antaen perus- ja lisäopetuksen henkilökunnalle sekä heidän kanssaan yhteistyötä tekeville toimijoille mahdollisuuden hyödyntää niitä työssään.

Marraskuussa 2019 tapasimme ensimmäisen kerran osaa Pohjankartanon lisäopetuksen henkilökuntaa, jotka olivat myös tulevia kehittämisosion oppaan työryhmän jäseniä. Tapaamisessa tutustuimme paikalla olleeseen henkilökuntaan. He kertoivat jo tekemistään sekä tulevista kokeiluista Pohjankartanon kymppiluokilla. Samalla saimme henkilökunnan jäseniltä materiaalia liittyen kymppiluokkien kanssa kokeiltuihin toimintoihin. Pohdimme yhdessä, että opasta olisi kaikkien kannalta helpoin kirjoittaa, jäsenellä ja kommentoida Word-sovelluksessa. Teimme oppallemme Word-tiedoston sekä lisäksi mietimme sivujen kokoa, jotta se muistuttaisi perinteistä opasta. Projektipäällikkö oli lähettänyt meille ennen tätä tapaamista sähköpostitse ehdotuksia ja ideoita **MUN DUUNI** -kehittämisosion tulevan oppaan sisällöstä, joita mietimme yhdessä. Tässä alustavassa ehdotuksessa oppaan rakenteeksi ehdotettiin seuraavanlaista: johdantosivu, sisällysluettelo, lähtökohdat-sivu, joka koostuisi muun muassa hankkeen esittelystä, rahoituksesta, aikavälistä sekä käsitteistä kokeilukulttuuri, palvelumuotoilu, yhteiskehittäminen. Seuraavissa osioissa esiteltäisiin opiskelijoiden osallisuus- ja opiskeluhuollon rooli kehittämisessä, **MUN DUUNI** -kehittämisosion esittely ja

sen tavoitteet, kokeilut kymppiluokilla sekä sähköisen työelämään tutustumisen järjestelmän kokeilun eli Qridin esittely. Tapaamisen lopussa sovimme, että osallistumme oppaan tekijöinä joulukuussa 2019 kymppiluokkalaisille järjestettyyn työpajapäivään. Jalkauduimme kyseisenä päivänä Pohjankartanolle ohjaamaan pistettä yhdessä projektipäällikön kanssa, jossa meidän roolinamme oli kysyä kymppiluokan opiskelijoilta, millainen on hyvä koulu -ja tetpäivä. Kirjasimme ylös heidän ajatuksiaan julisteelle ja keskustelimme niistä yhteisesti. Näin pääsimme tutustumaan opiskelijoihin ja kuulemaan myös heidän ajatuksiaan kymppiluokan kehittämisestä.

Ideointivaiheen lopussa projektipäällikkö teki meille esityksen henkilöistä, jotka kutsuttaisiin osaksi oppaan työryhmää. Kutsuimme sähköpostitse koolle nämä henkilöt, joista muodostui opasta kehittävä ja ohjaava työryhmä. Kutsun saaneet olivat Pohjankartanon rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, kymppiluokkien vastuopettajat, opiskeluhuollosta koulukuraattori -, psykologi -ja terveydenhoitaja, Oulun kaupungin keskisen alueen aluepäällikkö sekä aluesuunnittelija. Työryhmä alkoi muodostua sen perusteella, ketkä kutsuun vastasivat ja ketkä saapuivat ensimmäiselle yhteiselle työryhmän tapaamiselle. Sovimme työryhmän tapaamisten olevan noin kuukauden välein. Työryhmän kokoonpano vaihteli tapaamiskerroittain, eivätkä kaikki kutsutut lopulta tulleetkaan osaksi työryhmää. Lopulliseksi aktiiviseksi työryhmäksi muodostui kokoonpano, johon kuului projektipäällikkö, oppaan tekijät, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, koulukuraattori -ja psykologi, kaksi kymppiluokkien vastuopettajaa sekä alueellisen tuen palveluvastaava. Teimme oppaan kehittämistyön tiiviissä yhteistyössä työryhmän kanssa.

4.3 Tuotteen luonnostelu- ja kehittelyvaihe

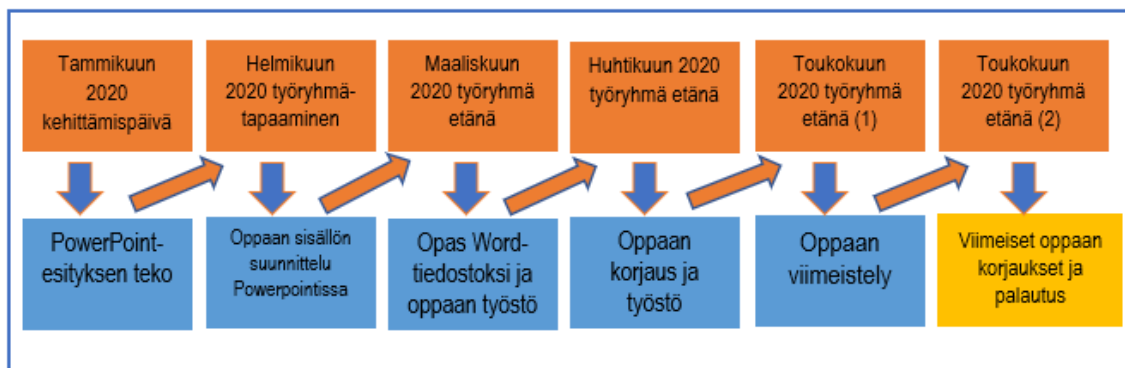
Tuotteen luonnosteluvaihe alkaa, kun on päätetty, millainen tuote aiotaan suunnitella ja laatia. Tyyppillistä luonnostelussa on analysointi siitä, mitkä eri osat ja näkökulmat ohjaavat tuotteen suunnittelua ja valmistamista. Tuotteen laatu turvataan ottamalla huomioon sen keskeiset haasteet eri osa-alueilta. Laatu syntyy, kun eri näkökulmat yhdistetään siten, että ne tukevat toisiaan muodostaen selkeän kokonaisuuden. Tuotteen luonnostelua ohjaavat näkökulmat koostuvat asiakasprofiilin selvittämisestä, tuotteen asiasisällöstä, palveluntuottajasta, asiantuntijatiedosta, arvoista ja periaatteista, toimintaympäristöstä sekä säädöksistä ja ohjeista. Asiakasanalyysin- ja profiilin luonnilla selvitetään asiakkaiden terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tarpeita ja odotuksia, ollen näin tuotteen luonnosteluvaiheen perusta. Asiakkaiden tarpeiden ja odotusten selvittäminen kohdentaa, ketkä

ovat suunnittelun kohteena olevan tuotteen ensisijaiset hyödynsaajat ja millaisia tuotteen käyttäjiä he ovat. Sosiaali- ja terveydenhuollossa ensisijaisia hyödynsajia ja käyttäjiä eivät aina ole asiakkaat. Asiakkaan tuotteesta saama hyöty tulee usein välillisesti palvelun tuottajien, esimerkiksi henkilökunnan kautta. Kun asiakkaiden ja palvelujen tuottajien näkökulmat otetaan huomioon ensisijaisena suunnittelussa, varmistetaan tuote ja sen asiasisältö vastaamaan tarkoitustaan. Tuotteen sisällön selvittäminen saattaa edellyttää perehtymistä aiheeseen liittyvään tutkimustietoon. Lisäksi tuotetta luonnosteltaessa on tarpeen selvittää yhteistyötahojen näkemykset ja ehdotukset. (Jämsä ym. 2000, 43–45, 47, 48.)

Oppaan luonnosteluprosessin käynnistämiseksi tutustuimme yleisesti lisäopetukseen sekä siihen liittyvään tutkittuun tietoon, opinnäytetöihin ja aiemmin sosiaalialalle tehtyihin oppaisiin. Näihin perehtyminen antoi meille tietoa tuotteen aihepiiristä sekä käsityksen siitä, mitä sosiaalialalla julkaistut oppaat pitävät sisällään ja miltä ne näyttävät. Opinnäytetyömme tietoperusta oppaan kehittämiseksi jäsenyi kymppiluokkalaisten kouluhyvinvoinnin ja työelämätaitojen edistämisen viitekehikseen, joten ennen oppaan tekemisen aloittamista oli tärkeää perehtyä kehittämissosion tavoitteisiin liittyvään tietoon. Tärkeintä luonnosteluvaiheen käynnistämiseksi oli sekä Pohjankartanon koululta saamamme raportit, joihin oli koottu siihen mennessä toteutettuja kokeiluja ja toimintoja, että työryhmän jäseniltä saamamme asiantuntijatieto. Oppaan tekijöinä raportit olivat meille välttämättömiä dokumentteja, sillä ne antoivat meille lisäinformaatiota toteutuneista kokeiluista ja toiminnoista. Raportit toimivat myös oppaan rakentamisen konkreettisenä aineistona.

Tammikuussa 2020 tapasimme **ensimmäisen kerran** virallisesti kehittämissosion työryhmän jäseniä oppaan kehittämisen merkeissä **100 ovea avoinna** -hankkeen kokeilutiimin päivässä. Työryhmän jäsenistä kuusi oli paikalla. Hankkeen kokeilutiimin päivässä työskentely tapahtui oman kehittämissosion oppaan työryhmän kanssa. Kokeilutiimin päivässä aloimme työryhmän (liite 1) kanssa luonnostelemaan, mitä kaikkea oppaan tulee sisältää sekä millaisen sen ei haluta olevan. Kokeilutiimin päivässä tarkoituksena oli tehdä kanvaasi työryhmän kanssa kehittämissosiomme kokeilujen, menetelmien ja oppien juurruttamisesta ja levittämisestä. Lisäksi pohdimme jo alustavaa oppaan nimeä sekä sen visuaalisuutta. Oppaan alustavaksi nimiehdotukseksi tässä kohtaa tuli ”Näköaloja lisäluokkaopetuksen keinoin”. Jo tässä kohtaa oli selvää, että kaikki siihen mennessä toteutetut kokeilut esitetään oppaassa. Tähän liittyen pohdittiin, että kokeilut esitettäisiin oppaassa vuosikellon mukaisesti kronologisessa aikajärjestyksessä. Suunnitelmana oli myös kuvata kymppiluokan kehittämistä kokonaisuutena, ei teemoitellen, koska kokeilut haluttiin tuoda esille saman arvoisina kehittämissosion tarkoitus ja tavoitteet huomioon ottaen. Tässä vaiheessa oli myös tiedossa, että

oppaaseen oli tulossa liitteeksi Qridi-sovelluksen käyttöohjeet sen vahvuustaito -ja TET:n sähköisen tukemisen osioihin. Kokeilutiimin päivässä tuli esille laatutavoitteisiimmekin liittyvä näkökulma, kun työryhmän toiveena oli, että opas olisi asiapitoinen eikä se olisi liian pitkä ja sisältäisi liikaa huumoria. Oppaan tekijöinä teimme jokaisen työryhmän tapaamisen jälkeen ehdotetut korjaukset ja muutokset oppaaseen sekä työstimme opasta eteenpäin niin, että seuraavalla tapaamiskerralla oli uusi luonnos esiteltävänä. Johdimme keskustelua palaverissa käyttäen viimeisintä luonnosta keskustelun pohjana.

Kuvio 2. Oppaan prosessin eteneminen

Toisella työryhmätapaamisella helmikuussa 2020 kävimme läpi kokeilutiimin päivässä tehtyä kanvaasia. Tapaamisessa paikalla oli kuusi henkilöä. Tätä tapaamiskertaa varten projektipäällikkö oli pyytänyt meiltä PowerPoint-esityksen, jossa havainnollistaisimme kanvaasissa mietityn oppaan sisällön ja sen, miten se etenee. Loimme pyydetyin PowerPoint -esityksen valmiiksi tätä työryhmätapaamiskertaa varten. Esitimme työryhmälle PowerPoint-esityksen ja pohdimme yhdessä, onko oppaan sisältö ja rakenne menossa haluamaamme suuntaan. Ajatuksena edellisestä kokoontumisesta säilyi se, että kokeiluja ja menetelmiä esitellään vuosikellomaisessa aikataulussa. Vuosikellomainen rakenne helpottaisi lukijaa havainnollistamaan, mihin vuodenaikaan kokeiluja ja toimintoja on toteutettu. Oppaan tulisi myös sisältää opiskelijoiden sanomisia ja lausahduksia kokeiluihin liittyen. Tämän avulla lukija saa käsityksen siitä, että kehittämistyössä opiskelijat ovat olleet mukana ja heitä on kuultu. Oppaan tulee sisältää Qridi-sovelluksen käyttöohjeen. Työryhmän kanssa pohdittiin lisäksi grafiikkaa opiskelijasta, jonka ajatuksia näytetään vuoden eri aikoina. Ehdotukseksi tulikin grafiikka epävarman nuoren kehittymisestä itsevarmaksi nuoreksi. Yleisenä linjauksena säilyi se, että opas sisältää tiivistä ja faktoihin perustuvaa tekstiä. Oppaan ihannepituus ajateltiin tässä kohtaa olevan 15–20 sivua. Työryhmässä esille nousi myös ajatus siitä, että opas valmistuttuaan voisi toimia myös tutustumiskeinona tuleville kymppiluokkalaisille ja heidän vanhemmilleen. Tapaamisen lopussa mietittiin MUN DUUNI -kehittämissosion oppaan alustavaa rakennetta

ja sisältöä maaliskuussa 2020 järjestettyyn hankkeen kokeilutiimin päivään, jossa esiteltiin hankkeen jokaisen oppaan etenemistä ja runkoa. Suunnittelimme työryhmän sisäistä työnjakoa esitystä varten.

Luonnosteluvaiheessa valikoitujen ratkaisuvaihtoehtojen, rajausten, asiantuntijayhteistyön sekä periaatteiden mukaisesti tuote etenee kehittämissä vaiheeseen. Useat sosiaalialan tuotteet ovat tarkoitettu välittämään tietoa asiakkaille, organisaatioiden henkilökunnalle tai yhteistyötahoille. Tiedon välittämisen keskeisin sisältö muodostuu tosiasioista, joiden halutaan olevan mahdollisimman täsmällistä, ymmärrettävää ja vastaanottajan tiedon tarve huomioivaa. Kaikille tiedonvälitykseen tarkoitetuille tuotteille yhteisiä ongelmia ovat asiasisällön kohdentaminen sekä tietojen muuttumisen tai vanhentumisen mahdollisuus. Laadittaessa tietoa sisältävää materiaalia, on sosiaalialan ammattilaisen tavoiteltavaa kyetä eläytymään kohderyhmän asemaan henkilökohtaisten ja ammattilisten tiedontarpeiden sijasta. Tuotteen suunnittelu usein toteutuu tuotekehityksen vaiheiden mukaisesti, mutta itse tekovaiheessa tehdään ratkaisevat valinnat tuotteen sisällöstä ja ulkoasusta. Lukijan on ymmärrettävä tuotteen teksti ensilukemalta ja tekstin keskeisen sanoman tulee olla selkeä. Tuotteen visuaalinen ilme on myös osa sen oheisviestintää. Eri organisaatiot ovat voineet valita itselleen visuaalisen linjan, jonka tarkoituksena on yhtenäistää organisaation valikoiman tuotteita. (Jämsä ym. 2000, 54–57.)

Varsinainen oppaan kehittämissä vaihe alkoi maaliskuun 2020 lopussa **kolmannessa työryhmän tapaamisessa**. Maaliskuun työryhmän palaverin ajankohta siirtyi suunniteltua myöhemmäksi, sillä koronaviruksen aiheuttamat toimenpiteet muun muassa koulujen sulkemisen myötä pakottivat meidät muuttamaan aikatauluja tapaamisten suhteen. Koronaviruksen tuomien linjausten mukaisesti pidimme työryhmän palaverit jatkossa etänä Microsoft Teams-alustalla. Etäpalaverit toteutettiin siten, että jaoimme oman tietokoneemme näytön työryhmälle nähtäväksi Teamsissa, jotta esitystä olisi kaikkien helpompi seurata. Koronaviruksen myötä **100 ovea avoinna - Opiskelun ja hyvinvoinnin tuki tulevaisuuden kunnassa** -hanke sai kolme kuukauden jatkoajan syyskuuhun 2020 asti, koska kaikkia kokeiluja ei voitu toteuttaa keväällä 2020 koronaviruksen takia.

Projektipäällikkö oli ilmoittanut meille, että piirroskuvitus oli tilattu kaikkiin hankkeen oppaisiin tyylin yhteneväisyyden vuoksi. Myös oppaan visuaalisuus ja taitto tulivat ostopalveluna Monetran graafikon toimesta. Ennen maaliskuun 2020 tapaamista projektipäällikkö kertoi, että voimme työryhmänä vaikuttaa piirroskuviin, valokuviin sekä oppaan visuaaliseen ilmeeseen. Tarkoituksena oli, että op-

paaseen tulevat valokuvat lavastaa ja ottaa Haukiputaan koulun oppilaat. Projektipäällikön pyynnöstä olimme palaveria varten miettineet valmiiksi kuva- ja grafiikkaehdotuksia oppaaseen ja kysimme näistä mielipiteitä työryhmältä. Työryhmästä paikalla oli 7 henkilöä. PowerPointissa esitimme alustavan oppaan pohjan ja sisältöehdotuksia työryhmälle kommentoitavaksi kohta kohdalta. Palaverissa pohdimme yleisesti oppaan nimeä. Oppaan nimeksi tässä vaiheessa muodostui ”MUN KYMPPI – MUN DUUNI – näköaloja tulevaisuuteen”. Työryhmän jäsenet ehdottivat, että oppaassa esitettäisiin ensin laajimmat asiakokonaisuudet ja kokeilut, joista edettäisiin pienempiin kokeiluihin. Tämän jälkeen esitimme oppaan alustavan kirjoitusasuun, joka oli kirjoitettu menneessä muodossa eli imperfektissä. Työryhmän toiveena kuitenkin oli, että kirjoittaisimme presensissä eli puhumme tästä hetkestä, ettei lukija saa sellaista tunnetta, että kokeilut ovat päättyneet ja ne eivät enää jatkuisi. Työryhmän mielestä oppaan ”yhteistyökumppanit”-osiossa Nuorisopalvelut tulisi esitellä priorisoiden, sillä he olivat olleet eniten mukana kehittämässä työtä kymppiluokilla. Mietimme myös oppaan loppusanoja ja tulimme siihen tulokseen, että me oppaan tekijät tuotamme kymppi-luokkien opettajille, opiskeluhuollolle ja nuorisopalveluille kyselyn, jossa kysymme heidän mielipiteitään kymppiluokkalaisten kanssa tehdyistä kokeiluista ja niiden jatkosta. Yhteistuumin työryhmän kanssa toivoimme oppaan loppusanojen yhteyteen sitaatteja opiskelijoiden kokemuksista kokeiluista, koska he ovat olleet koko prosessin ajan kehittämässä työtä kymppiluokilla.

Palaverin lopuksi päädyimme vaihtamaan oppaan tekoalustan PowerPointista Wordiin, koska koimme sen olevan parempi alusta oppaan rakentamiseen. Word-alustalla työryhmän jäsenet näkivät ajantasaisesti oppaaseen tekemämme muutokset ja he pystyivät kommentoimaan niitä. Tämä mahdollisti myös sen, että työryhmä pystyi tarkastelemaan oppaan etenemistä palaverien ulkopuolellakin. Tapaamisen jälkeen laadimme projektipäällikölle kirjallisena valokuvaehdotukset opasta varten, jotka hän välitti Haukiputaan koululle.

Huhtikuun 2020 alussa olimme osana oppaiden visuaalisen suunnittelun palaveria. Palaveriin osallistui projektipäällikön lisäksi kaikki hankkeen kehittämissosioiden oppaan tekijät. Kävimme yleisesti läpi oppaiden graafista suunnittelua sekä oppaiden yhteisiä linjauksia, asetteluja ja otsikkoja. Yhteisenä linjauksena todettiin, että oppaissa käytetään Oulun kaupungin tunnusvärejä, joita ovat turkoosi, oranssi, musta sekä pinkki. Lisäksi pohdimme osioita, jotka ovat täysin samanlaisia jokaisessa oppaassa. Näistä mietimme, sijoitetaanko yhteistyökumppaneiden logot kansisivulle, loppusivulle vai molempiin.

Jatkoimme työryhmän palavereiden pitämistä etänä Teams-alustalla koronaohjeistusten mukaisesti huhtikuussa 2020. **Neljänteen työryhmän etäpalaveriin** osallistui seitsemän henkilöä. Etäpalaverissa esittelimme työryhmälle tekemiämme viimeisimpiä oppaan muokkauksia Teamsissa. Työryhmän jäsenet antoivat palautetta ja korjausehdotuksia useisiin seikkoihin. Oppaan rakennetta toivottiin muutettavan siten, että lisäisimme oppaaseen takakannen ja tekijöille omistettu sivu vaihdetaan tulevaksi ennen sisältö sivua, kuten yleensä oppaissa on. Alkutekstin jälkeisen kappaleen ”hankkeen työkalut” uudeksi nimeksi ehdotettiin hankkeen nimeä ”100 ovea avoinna opiskelu ja hyvinvoinnin tuki tulevaisuuden kunnassa”. Työryhmä toivoi, että MUN DUUNI -kehittämisosion esittelysivuun lisätään tekstiä, kerrotaan tarkemmin sen lähtökohdista ja konkretiasta, jotta se pohjustaisi kehittämisosion taustat paremmin. Esiin nousi myös idea siitä, että kokeiluista kerrottaisiin kahden isomman otsikon alla, joita olisi ”opiskelun ja hyvinvoinnin tuki” sekä ”työelämätaitojen kehittäminen”. Keskustelimme siitä, että oppaassa kymppiluokkalaisista puhutaan opiskelijoina oppilaiden sijasta. Korjausehdotuksena oli myös se, että lisätään jokaiseen kokeilusta kertovaan kappaleen alkuun faktatietoa siitä, mitä kyseinen kokeilu tarkoittaa ennen kuin kerrotaan kyseisten kokeiluiden toteutuksesta. Yhteistyökumppanit -osioon toivottiin lisättävän myös yhteistyötahot, jotka olivat jääneet mainitsematta. Näiden lisäksi pohdimme myös piirroskuvia oppaaseen, koska oikeiden kuvien käyttäminen ei onnistunut, sillä koronaviruksen takia Haukiputaan koulun oppilaat eivät pystyneet lavastamaan pyydettyjä kuvia. Sovimme, että joitain meidän itse lavastamiamme kuvia tai Pohjankartanon opettajien ottamia kuvia kymppiluokkalaisten toiminnoista voidaan käyttää. Päätimme yhdessä, että käytämme oppaassa jo ennalta mietittyjä oikeita kuvia sittenkin piirroskuvina niin, että ideat pysyisivät samana ja piirtäjä tekisi niistä toimivan näköiset. Oppaan tekijöinä laadimme edellä mainitut piirroskuvaehdotukset 17.4.2020 mennessä projektipäällikölle, joka luovutti nämä ehdotukset eteenpäin graafikolle.

Huhtikuun 2020 lopussa olimme mukana oppaiden visuaalisuuteen liittyvässä etäpalaverissa, jossa paikalla olivat projektipäällikön lisäksi kaikki hankkeen kehittämisosioiden oppaiden tekijät. Tapaamisen tarkoituksena oli päättää yhteisesti oppaaseen liittyvät visuaaliset näkökulmat. Saimme ohjeistuksen, että graafikolle tulee lähettää visuaalista viimeistelyä vaille oleva opas, jossa valokuvat ja piirroksot ovat aseteltuina halutuille paikoilleen. Graafikolle täytyi erikseen vielä lähettää nämä piirroksot ja valokuvat sähköpostilla, jotta hän voi liittää ne oppaaseen haluamassaan muodossa. Sovimme yhteisesti, että oppaaseen tulee aktiiviset linkit ja -sisällysluettelo, joita klikkaamalla pääsee haluamaansa kohtaan oppaassa. Lisäksi pohdimme kaikkien oppaiden yhtenä-

siä grafiikoita sekä sivujen visuaalista ilmettä, esimerkiksi tekijäsivun väriä. Väreiksi valikoitui turkoosi, oranssi, musta ja valkoinen. Hanketeksteihin pyydettiin käytettävän turkoosia. Pieninä sävyinä oppaaseen voi laittaa vihreää sekä pinkkiä, joka on yleisesti Oulun kaupungin väri.

Laadimme toukokuun 2020 alussa kaikille kehittämisosiossa mukana olleille tahoille Webropol-kyselyn, jonka tavoitteena oli kartoittaa heidän kokemuksiaan MUN DUUNI -kehittämisosiossa työskentelystä, kokeilevasta kehittämisestä ja siitä, miten heidän tekemä työ muuttui kokeilevan kehittämisen myötä. Kyselyn vastauksia hyödynsimme myöhemmin oppaassa ”kokeillen kohti kymppien hyvinvointia” -osiossa siten, että poimimme Webropol-kyselyyn vastanneiden kommentteista tärkeitä näkökulmia, jotka liitimme puhekuplina kyseiseen osioon.

Kehittelyvaiheen lopussa **työryhmän viides palaveri** pidettiin etänä toukokuun 2020 alussa. Paikalla työryhmästä oli kuusi henkilöä. Näytimme oppaaseen tulevia valokuvia työryhmälle Teamsissa. Piirtäjän tekemät piirroskuvat eivät kuitenkaan olleet vielä valmiita. Puhuimme myös siitä, mitä verbin aikamuotoa käytämme kirjoittaessamme hankkeen kokeiluista. Työryhmä esitti, että opas kirjoitettaisiin passiivimuodossa ja tietyissä kohdissa me-muodossa, jotta siitä tulisi lukijaysävällisempi. Työryhmä ohjeisti lisäksi, että kaikesta päättyneestä toiminnasta kerrottaisiin menneessä muodossa eli imperfektissä. Kävimme yhdessä opasta yksityiskohtaisesti läpi ja käytimme aikaa tekstien lukemiseen. Ennen palaveria saimme Qridin työntekijältä hänen toimittamansa liitteen Qridistä, jonka lisäsimme oppaan liitteet -osioon.

4.4 Tuotteen viimeistelyvaihe

Tuotteen valmistuessa käynnistyy sen viimeistely saadun palautteen ja arvioinnin pohjalta. Tuotteen eri kehittämisvaiheissa tarvitaan jatkuvasti palautetta ja arviointia. Arviointia voi toteuttaa muun muassa luetuttamalla sekä pyytämällä siitä palautetta esimerkiksi tuotteen tilaajalta tai asiakkailta. Palautetta on tärkeä hankkia myös tuotteen loppukäyttäjiltä, joille kehitettävä tuote ei ole ennestään tuttu, sillä se mahdollistaa paremmin tuotteen kriittisen arvioinnin. (Jämsä ym. 2000, 80–81.)

Oppaan viimeistely käynnistyi viimeisessä, **kuudennessa työryhmän etäpalaverissa** toukokuun 2020 lopussa. Palaverissa esittelimme oppaan, johon olimme liittäneet edellisellä viikolla saamamme piirroskuvat oppaan eri osioihin. Opas oli oikolukua ja kahden osion täydennystä vaille valmis meidän oppaan tekijöiden osalta. Saimme työryhmältä ehdotuksia kuvien- ja tekstiosioden sivujen asetteluista, jotka toisivat oppaaseen elävyyttä esimerkiksi liittämällä tekstiin liittyvä piirroskuva tekstiosioden väliin. Työryhmä kommentoi myös käytettyjä sanamuotoja, jonka vuoksi päätimme kertoa kokeiluista passiivimuodossa. Projektipäällikkö ohjeisti ”hankkeen työkalut” -osioon, että kertoisimme hankkeen työkaluista kokonaisuutena yhdessä kappaleessa käytännön esimerkein. Lisäksi saimme ”tsemppikahvila –ja nuorten olohuonetoiminta” -osioon lisäys- ja muutosehdotuksia työryhmältä. Päätimme tehdä ”bändikerho” -osiosta kaksisivuisen, jotta saimme myös ”kokeillen kohti kymppien hyvinvointia” -osion kahdelle sivulle. Näin saimme tähän osioon mahtumaan enemmän kommentteja työntekijöiltä ja opiskelijoilta sekä oppaasta tuli visuaalisesti miellyttävämmän näköinen. Projektipäällikkö ehdotti sekä takakannen taustaväriä että oppaan nimen muutosta ja tiedusteli mielipidettämme näistä. Työryhmänä pidimme kovasti takakannen taustaväristä sekä oppaan uudesta nimestä. Oppaan lopulliseksi nimeksi muodostui ”**MUN KYMPISTÄ NÄKÖALOJA TULEVAISUUTEEN – Opas kymppiluokkalaisten elämänhallinnan ja työelämätaitojen tukemiseksi**”. Sovimme meidän osaltamme valmiin oppaan luovutuksen projektipäällikölle 7.6.2020 mennessä.

Oppaan työryhmään saimme vielä lopuksi mukaan Oulun alueellisen tuen palveluvastaavat. Heille annettiin lukemis- ja kommentointiaikaa viikon verran. Palveluvastaavilta ei tullut enempää lisäys- tai korjausehdotuksia. Teimme oppaan viimeiset sisällölliset tarkastukset sekä kieliopilliset korjaukset, jonka jälkeen lähetimme viimeistellyn oppaan projektipäällikölle kesäkuun 2020 lopussa, hie- man myöhässä alkuperäisestä aikataulusta.

Tuotteistamisprosessin eri vaiheissa opas koki paljon muutoksia. Osa oppaaseen liittyvistä suunnitelmista, joita tehtiin jo prosessin alussa, toteutuivat ja osa ei, vaan ne saattoivat muuttaa muotoaan. Oppaan rakenne pysyi kutakuinkin samanlaisena kuin projektipäällikkö ideavaiheessa esittikin mutta esimerkiksi kieliasu ja oppaan visuaalisuus vaihteli ja kehittyi prosessin edetessä. Myös oppaan nimessä tapahtui paljon muutoksia ja sen lopputulokseen kaikki olivat tyytyväisiä.

Sisältö

Hankkeen lähtökohdat.....	4
Mun duuni	6
Positiivinen ja vahvuuspedagogiikka	8
Yhteistyökumppanit	10
Pienryhmätyöskentely	12
Nuorten tsemppikahvila ja olohuonetoiminta	14
Teetä ja sympatiaa – välituntitoimintaa Pohjankartanossa	16
Bändikerho	18
Työelämään tutustumisen kehittäminen	20
Kokeillen kohti kymppien hyvinvointia	24
Lue lisää	26
Lähteet	27
Liitteet	28

Klikkaa
haluamaasi
kohtaan!

Kuvio 3. Valmiin oppaan sisällysluettelo (Oulun kaupunki 2020, viitattu 11.10.2020)

5 TUOTTEEN ARVIOINTI

Lähetimme projektipäällikölle arviointilomakkeen (liite 2) oppaasta elokuussa 2020. Arviointi kohdistui oppaalle asettamiimme laatutavoitteisiin sekä oppaan työskentelyprosessiin. Pyysimme työryhmältä arvioinnin oppaasta sekä meidän omasta työskentelystä osana työryhmää.

Opinnäytetyömme lyhyen aikavälin tavoitteina olivat tuottaa sähköinen opas hankkeen kehittämisosioon nimeltä **MUN DUUNI – TET ja työelämätaidot nuoren elämönhallinnan tukena** sekä tuotekehitysprosessia mukailen työskennellä tiiviisti päähankkeen toimijoiden, sekä erityisesti kehittämisosiota varten perustetun toimijalähtöisen työryhmän kanssa. Toimijalähtöinen työryhmä koostui Pohjankartanon kymppiluokkien opettajista, opiskelijahuollosta, hankkeen projektipäälliköstä sekä meistä oppaan tekijöistä. Tavoitteena oli tuottaa laadukas sähköinen opas. Laadukkaalla oppaalla tarkoitamme sitä, että opas on ajankohtainen, luotettava ja esteetön kenelle tahansa lukijalle. Laatutavoitteena oli myös visuaalisesti laadukas opas eli se on helppolukuinen ja koko työryhmää miellyttävä, sekä yhdenmukainen Oulun kaupungin visuaalisiin linjauksiin nähden. Tavoitteena oli tuoda oppaassa esille hyväksi havaitut kokeilut sekä menetelmiä kymppiluokkalaisten kouluhyvinvoinnin tukemiseksi ja edistämiseksi. Tavoitteenamme oli minimoida sen korjaus- ja muokkaustarve oppaan luovuttamisen jälkeen.

Arvioimme tuotettamme työryhmältä saadun palautteen pohjalta. Projektipäällikkö teki työryhmän antamista palautteista yhteisen koonnin, jonka pohjalta refleктоimme myös omaa onnistumistamme tuotteen tekijöinä. Työryhmän arvioinnin mukaan opas oli osittain laadukas. Työryhmä toivoi oppaan kertovan asioista enemmän yleisellä tasolla eikä niin tarkasti. Arvioinnissa kysyimme työryhmältä, saimmeko tuotua heidän mielestään oppaassa tarpeeksi kattavasti esille kehittämisosion kokeilut ja menetelmät kymppiluokkalaisten kouluhyvinvoinnin tukemiseksi ja edistämiseksi. Työryhmän mukaan kyllä. Työryhmän arvioinnin mukaan olimme hyödyntäneet heidän kokeiluistaan koostamiaan raporttejaan hyvin oppaan rakentamista varten yhtä oppaan osiota lukuun ottamatta.

”Raportteja oli hyödynnetty hyvin. Pienryhmätoiminnan kuvailun koettiin olevan vähän suppeampi.”

Työryhmä arvioi työskentelyämme osana työryhmää arviointilomakkeen tarkentavien kysymysten avulla (liite 2). Työryhmän mukaan pidimme sovituista aikatauluista kiinni ja olimme helposti tavoitettavissa. Työryhmän mukaan oppaan teossa hyödynsimme tarpeeksi heidän asiantuntijuuttaan, ja työryhmän palaverista oli hyötyä oppaan etenemisen sekä valmistumisen kannalta. Arvioinnin mukaan oppaan tekijöiden ja työryhmän yhteistyö oli kutakuinkin onnistunutta.

”Arvioinnin yhteiskönnin mukaan työryhmässä oli mukava ilmapiiri. Oppaan tekijät olivat ystävällisiä ja asiallisia, joka edesauttoi yhteistyötä.”

Yhteistyössä oli työryhmän arvioinnin mukaan myös kehitettävää. Osa työryhmästä koki, että opasta ei ollut päivitetty edellisen kerran mukaisesti tai muutoksista piti mainita uudelleen. Oppaiden tekijöiltä toivottiin myös enemmän rohkeutta ja aktiivisuutta oppaan edetessä.

”Osittain koettiin, ettei opasta ollut päivitetty edellisen kerran mukaisesti, tai niistä joutui mainitsemaan toistamiseen. Osittain toivottiin oppaiden tekijöiltä rohkeampaa ja aktiivisempaa roolia oppaan etenemiseksi. Etukäteen kokoukseen pohditut kysymykset esille olisi ollut hyvä, jotta olisi tullut kaikille selkeä kuva, mitä halutaan kyseiseltä tapaamiselta. Ne asiat mitkä olisi voinut, olisi voitu tarkistaa tietyiltä henkilöiltä etukäteen, jottei kokouksessa olisi ollut niin paljon asiaa.”

Työryhmä arvioi oppaamme Oulun ammattikorkeakoulun arviointikriteerien mukaan asteikolla 1–5. Arvioinnissa työryhmää pyydettiin huomioimaan, että graafikko tulee viimeistelemään vielä oppaan visuaalisen ulkoasun. Työryhmä antoi tuotteen arvosanaksi 3 (hyvä).

Kirjallisen palautteen saaminen oli hyödyllistä ammatillisen kasvun ja kehityksen näkökulmista, sillä tämä oli ensimmäinen kokemuksemme hankkeessa toimimisesta sekä toimijalähtöisen työryhmän tapaamisten organisoinnista ja vetovastuusta. Arvioinnissa tuli esille monia hyviä asioita ja ohjeita, joiden avulla voimme kehittyä ja tiedämme, mitä olisimme voineet tehdä paremmin. Asettamamme lyhyen aikavälin tavoitteet saavutimme eli saimme tuotettua sähköisen oppaan ja työskentelimme tiiviissä yhteistyössä työryhmän kanssa heidän asiantuntijuuttaan hyödyntäen. Otimme huomioon tuotteelle asetetut laatuavoitteet työskentelyn eri vaiheissa sekä ne toteutuivat pääsääntöisesti hyvin.

6 POHDINTA

Toteutimme toiminnallisen opinnäytetyömme osana Opetushallituksen 2 vuotista kehittämishanketta nimeltään **100 ovea avoinna - Opiskelun ja hyvinvoinnin tuki tulevaisuuden kunnassa**. Opinnäytetyönä teimme sähköisen oppaan hankkeen kehittämisosioon nimeltään **MUN DUUNI – TET ja työelämätaidot nuoren elämänhallinnan tukena**. Oppaan toteutimme tiiviissä yhteistyössä hankkeen projektipäällikön ja kehittämisosiota varten perustetun toimijalähtöisen työryhmän kanssa. Oppaan tavoitteena on tuoda esille kehittämisosion kokeilut sekä niistä saadut keinot ja opit, jotka tukevat kymppiluokkalaisten opiskelun, hyvinvoinnin ja työelämän taitoja.

Pitkän aikavälin tavoitteenamme on oppaan kautta juurruttaa kehittämisosiossa kehitettyjä toimintamalleja lisäopetuksen työntekijöiden työn tueksi sekä kokeiluja on tarkoitus juurruttaa ja levittää osaksi perusasteen sekä lisäopetuksen opetussuunnitelmia. Pohjankartanon lisäopetusta kehittäessä tarpeellisiksi ja hyödyllisiksi koetut kokeilut ja toiminnot on tarkoituksena tuoda oppaan avulla tavoitettavaksi kaikille aihepiiristä kiinnostuneille. Nuorten etua ajatellen tavoitteena oppaan myötä on lisäksi edistää nuorten työelämätaitoja sekä niiden merkitystä ja arviointia lisäopetuksen lisäksi myös peruskouluissa. Tärkeänä osana kehittämistyötä pidämme myös sitä, että nuorten osallisuutta vahvistetaan koulumaailman toimintatapojen kehittämisessä ottamalla nuori mukaan työn kehittämisen eri vaiheisiin. Näiden asioiden myötä nuoret oppivat yhdessä aikuisten kanssa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja pystyvät hyödyntämään niitä tulevaisuudessa.

Jotta oppaan sisältämä hyödyllinen tieto hyvistä kokeiluista ja opeista saadaan juurrutettua ja levitettyä, sen ensinnäkin tulee olla helposti saatavilla kaikille, jotka sitä haluavat hyödyntää. Mielestämme oppaan toteuttaminen sähköisessä muodossa edistää tätä tavoitetta suuresti, sillä digitaaliset aineistot ovat tätä päivää. Toisekseen pidämme tärkeänä työntekijöiden ja kaikkien oppaan teossa mukana olleiden tahojen vastuuta hyödyllisten menetelmien ja oppien levittämisessä ja juurruttamisessa. Tällä tarkoitamme sitä, että hyödyt tunnistettaisiin ja lisättäisiin paikallisiin opetussuunnitelmiin sekä sitä, että työntekijät sitoutuvat toteuttamaan näitä toimintoja käytännön työssään. Oppaan mainostaminen erilaisissa verkostoissa edesauttaa hyötyjen levittämistä merkittävästi. Perusopetuksen ja lisäopetuksen kehittämistyössä olisi jatkossakin tärkeää ottaa huomioon nuorten osallistaminen ja osallisuus kehittämisen eri vaiheissa antaen nuorelle tunteen, että hän voi vaikuttaa häntä koskeviin asioihin. Tämä lisäisi myös koko koulun hyvinvointia.

MUN DUUNI -kehittämissosiossa kokeiluja toteutettiin kokeilukulttuurin, yhteiskehittämisen sekä palvelumuotoilun periaattein. Mielestämme kokeileva- ja yhteiskehittäminen ovat hyviä tapoja löytää toimivia ja ei toimivia ratkaisuja kehittämistä vaativiin kohteisiin. Esimerkiksi nuoren työelämätaitojen kehittämisen näkökulmasta kokeileva kehittäminen ja opiskelijoiden osallistaminen olivat erityisen hyödyllisiä lisäopetuksen kontekstissa, koska siellä työelämään tutustuminen on suuressa osassa opiskelijoiden arkea. Mielestämme oli tärkeää, että opiskelijoilta sekä TET-työntantajilta kysyttiin hyvän TET-päivän sekä TET-työntekijän elementtejä mutta vielä tärkeämpänä pidämme sitä, että vastaukset otettiin huomioon ja toimintatapoja muutettiin käytännön tasolla. Mielestämme isommassa kuvassa kehittämishankkeilla on iso rooli toiminnan kehittämisen kannalta. Hankkeiden kautta kehittäminen vaatii kuitenkin monialaisen toimijaverkoston, resursseja toteuttaa kokeiluja sekä yksittäisten työntekijöiden motivaatiota ja omistautumista, jotta tavoitteisiin voidaan päästä.

Näinkin suuressa kehittämishankkeessa mukana olo ja opinnäytetyön toteuttaminen osana sitä opetti meille monia tärkeitä asioita. Tiivis yhteistyö projektipäällikön sekä työryhmän kanssa kehitti yhteistyökykyämme ja taitojamme toimia osana moniammatillista ryhmää. Opimme kehittämishankkeiden suunnittelemista, toteuttamistapoja sekä arviointia. Pääsimme näkemään hankkeen ympärillä olleen suuren verkoston ja liittymään osaksi sitä. Lisäksi saimme kokemusta työryhmän tapaamisten johtamisesta ja suunnittelusta sekä yleisöille esiintymisistä hankkeen kehittämispäivillä sekä loppuseminaarissa. Pidämme näitä kokemuksia erittäin arvokkaina niin verkostoitumisen kannalta kuin oman ammatillisen kasvun kehittymisen kannalta. Prosessin edetessä refleктоimme työryhmän toiminnan lisäksi omia oppimistavoitteitamme sekä työskentelyämme osana työryhmää sekä koko isoa hanketta. Mielestämme toiminnallisen opinnäytetyömme oppimistavoitteet saavutettiin sekä opimme, mitkä asiat vaativat vielä kehittymistä omalta osaltamme.

Monialaisen toimijälähtöisen työryhmän sujuvuuden haasteena oli työryhmän kokoonpanon vaihtelu melkein joka työryhmän tapaamisessa. Lisäksi meidän oppaan tekijöiden tehtävänä oli sovittaa aikataulut sekä toivotut oppaan muutokset koko työryhmää miellyttäväksi. Työryhmän työntekijöiden aikatauluihin emme voineet tietenkään vaikuttaa, mutta olisimme voineet tuoda paremmin esiin jokaiseen työryhmän palaveriin käsiteltävät aihealueet siten, että olisimme kertoneet jo palaverien kutsujen yhteydessä työryhmässä käsiteltävät asiat yksityiskohtaisemmin. Näin työryhmän jäsenet olisivat voineet pohtia jo valmiiksi vastauksia ja muutosehdotuksia oppaaseen sekä olisimme säästäneet kaikkien aikaa. Jälkeen päin pohtiessa tuotteen kehittämisprosessia sekä työryhmän arvioinnin koonnin pohjalta olemme huomanneet asioita, joita olisimme itse voineet tehdä paremmin. Asioita, joita olisimme voineet tehdä eri tavoin, olivat työryhmien sisältöjen tarkempi

informoiminen ennen työryhmän tapaamisia sekä opasta koskevien kysymysten kohdentaminen työryhmän eri henkilöille. Näillä keinoilla olisimme jo saaneet työryhmien tapaamisista sujuvampia ja mielekkäämpiä työryhmälle.

Erityisen suureksi haasteeksi tuotekehitysprosessillemme muodostui keväällä koronaviruksen myötä tulleet rajoitustoimenpiteet, joiden vuoksi jouduimme pitämään oppaan kehittelyn ja viimeistelyn kannalta tärkeimmät työryhmän palaverit etänä. Tämä mielestämme vaikeutti vuorovaikutusta työryhmän kanssa esimerkiksi siten, että työryhmälle kohdentavien kysymysten puuttuminen antoi etäpalavereissa paikalla olleille työryhmän jäsenille mahdollisuuden ottaa passiivisemmän roolin. Olisimme itse kokeneet tapaamiset kasvotusten olevan helpompi tapa keskustella ja hyödyntää työryhmän asiantuntijuutta oppaan sisällön kirjoittamisessa. Tämä olisi varmasti näkynyt myös työryhmän mielestä sisällöllisesti laadukkaampana lopputuloksena.

Oma kokemuksemme oppaan sisällöstä ja laadusta on pääasiassa hyvä. Koemme, että oppaan rakenne sekä visuaaliset ratkaisut ovat onnistuneita ja selkeitä, joka tekee oppaasta helposti lähestyttävämmän muillekin kuin alalla toimiville henkilöille. Oppaassa esiintyvän alan termistön avasimme mielestämme selkeästi ja tarpeeksi lyhyesti. Mikäli lukijalle jää kuitenkin epäselväksi tiettyjä asioita oppaaseen liittyen tai jos lukija haluaa lisätietoa hankkeen toiminnasta, olemme keränneet oppaan loppuun ”lue lisää” -osioon linkkejä, joista lukija saa lisätietoa muun muassa hankkeesta ja sen muista oppaista. Selvyyttä lisäämään olemme ”liitteet” -osioon laittaneet tarkat ohjeet Qridi-sovelluksen käyttöön, sillä Qridi voi jäädä puheen tasolla vaikeasti ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi. Mielestämme oppaasta tuli kokonaisuutena hieman pitkä, mikä voi vaikuttaa lukijan mielenkiintoon lukea koko opas. Oppaan heikkoutena näemme myös sen luettelomaisuuden, etenkin esitettyjen useiden kokeilujen takia. Emme kuitenkaan voi olla varmoja siitä, olisiko opas ollut lukijajäätävällisempi, jos kokeiluja ei olisi kerrottu näin tarkasti, vaan yleisemmällä tasolla. Mielestämme esimerkiksi positiivisen- ja vahvuuspedagogiikan olisi voinut sisällyttää yhteiseksi kaikkia kokeiluja ja toimintoja ohjaavaksi ajatukseksi oppaaseen. Tulevaisuudessa olisi kiinnostavaa tietää, kuinka tuottamamme opas on otettu paikallisesti perus- ja lisäopetuksessa vastaan, ja onko sitä hyödynnetty myös laajemmin.

LÄHTEET

Ahola, S., Galli, L. & Ikonen, S. 2009. Koulutuksesta syrjäytymisen ehkäisy Varsinais-Suomessa. Viitattu 10.8.2020, <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/43498/ruse2009report01.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Janhunen, K-M. 2013. Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemana. Viitattu 15.7.2020, https://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1021-9/urn_isbn_978-952-61-1021-9.pdf.

Jämsä, K. & Manninen, E. 2000. Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

Kaisavuorinen.com 2020. Positiivinen pedagogiikka tuo esiin potentiaalin meissä kaikissa. Viitattu 22.10.2020, <https://kaisavuorinen.com/positiivinen-pedagogiikka/>.

Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Väitöskirja. Viitattu 18.7.2020, <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67186/951-44-5445-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Kouvo, A., Stenström, M-L., Virolainen, M. & Vuorinen-Lampila, P. 2011. Opintopoluilta opintourille. Viitattu 7.8.2020, <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37588/978-951-39-4340-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L (toim). Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus, 224–242.

Leskisenoja, E. & Sandberg, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nevalainen, S. & Murto, K. 2018. Kansalaistutkimus nuorten työelämätaidoista ja työhön perehdyttämisestä. STTK. Kyselytutkimus. Viitattu 12.8.2020, <https://www.sttk.fi/files/kansalaistutkimus-nuorten-tyoelamataidoista-ja-tyohon-perehdyttamisesta/>.

Opetushallitus 2014. Lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 20.10.2020, https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_lisaopetuksen_perusteet_2014.pdf.

Opetushallitus. 2020. Nivelvaiheen koulutukset. Viitattu 1.7.2020, <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/nivelvaiheen-koulutukset>.

Opetushallitus 2014. Pohjankartanon koulun lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 22.10.2020, <https://www.ouka.fi/documents/262064/18444616/Pohjankartanon+koulun+lis%C3%A4opetuksen+opetusuunnitelma.pdf/ae94951-68a6-4583-a3f6-456c3279082d>.

Opintopolku.fi. 2020. Kymppiluokalla voit kehittää opiskelutaitojasi. Viitattu 7.8.2020, <https://opintopolku.fi/wp/valintojen-tuki/peruskoulun-jalkeen-muita-vaihtoehtoja/kymppiluokalla-voit-kehittaa-opiskelutaitojasi/>.

Oulun ammattikorkeakoulu 2016. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. Sisäinen lähde. Viitattu 4.10.2020, https://moodle.oamk.fi/pluginfile.php/505156/mod_resource/content/1/SOAMK%20KOMPETENSSIT%20HYV%C3%84KSYTTY%20VERKOSTOKOKOUK-SESSA%2029%204%202016.pdf.

Oulun kaupunki. 2019. 100 ovea avoinna. Viitattu 4.12.2019, <https://www.ouka.fi/oulu/100ovea>.

Pekkarinen, E. & Myllyniemi, S. 2018. Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto. Viitattu 10.8.2020, https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/03/Nuorisobarometri_2017_WEB.pdf.

Suomen virallinen tilasto 2019. Työvoimatutkimus. Työvoiman ulkopuolella olevat. Viitattu 22.10.2020, http://www.stat.fi/til/tyti/2018/13/tyti_2018_13_2019-04-11_kat_004_fi.html.

Talous ja nuoret TAT 2020. TET-jaksot muuttuvat työelämän murrosten mukana – esittelyssä pk-yritysTET ja etäTET. Viitattu 22.10.2020, <https://www.tat.fi/tet-jaksot-muuttuvat-tyoelaman-murros-ten-mukana-esittelyssa-pk-yritystet-ja-etatet/>.

Tilastokeskus 2020. Koulupudokas. Viitattu 10.8.2020, <https://www.stat.fi/meta/kas/koulupudokas.html>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), 2020. Yhteisöllinen opiskeluhoolto. Viitattu 14.10.2020, <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/yhteisollinen-opiskeluhoolto>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), 2020. Yksilökohtainen opiskeluhoolto. Viitattu 14.10.2020, https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/yksilokohtainen_opiskeluhoolto.

Tuukkanen, T. 2019. ”Pitäisi ajatella koulutyön tekemistä ihan eri tavalla” Selvitys työelämään tutustumisjaksojen toteuttamisesta kouluissa. Lapsiasiavaltuutetun toimisto. Viitattu 22.10.2020, https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37292431/Selvityksen_julkaiseminen_esitys_13.2.2019.pdf/f61b6dfe-37e2-3537-a550-7672299ddc9e/Selvityksen_julkaiseminen_esitys_13.2.2019.pdf?t=1550748744000.

Uusitalo-Malmivaara, L. 2018. Huomaa hyvä, sano se ääneen ja tallenna – kannustus vahvuuspedagogiikan keinoin. Viitattu 17.10.2020, https://lauste.fi/ajankohtaista-asiantuntija-artikkeli_vahvuuspedagogiikka/.

Varsinais-Suomen lastensuojelujärjestöt. 2019. Koulu – Enemmän kuin oppimisen paikka. Viitattu 15.7.2020, <https://vslj.fi/kouluhyvinto/>.

LIITTEET

YHTEISTYÖKUMPPANEIDEN TAPAAMISET

LIITE 1

AIKA	PAIKKA	OSALLISTUJAT	AIHE
7.11.2019	Oulu10	Projektipäällikkö, Matias Kyngäs ja Antti Kukkonen.	Opinnäytetyön aiheen sopiminen ja yhteistyökumppaniin tutustuminen.
12.11.2019	Scandic Hotel Oulu Station	Koko 100 ovea avoinna- hankkeen kokeilutiimin toimijat.	Hankkeen kokeilutiimin päivä. Hankekulumiset. Sitran luennoija kokeilukulttuurista ja megatrendeistä.
18.11.2019	Pohjankartanon koulu	Projektipäällikkö, Matias Kyngäs, Antti Kukkonen, Pohjankartanon lisäopetuksen luokanopettaja ja opinto-ohjaaja	Alustavaa tutustumista MUN DUUNI -kehittämisosion kokeiluihin. Työryhmään tutustuminen.
26.11.2019	Kontinkankaan kampus	Hankkeen kolmen kehittämisosion oppaiden tekijät.	Oppaan graafisen suunnittelun ja visualisoinnin palaveri.
13.12.2019	Wanha Paloasema	Koko 100 ovea avoinna- hankkeen kokeilutiimin toimijat.	Kokeilutiimin loppujuhla, jossa mukana muistoja kokeiluista
18.12.2019	Pohjankartanon koulu	Projektipäällikkö, oppaan tekijät, Pohjankartanon kymppiluokkien opiskelijat.	Kymppiluokkalaisten pajatyöskentelypäivä, jossa kysyimme opiskelijoiden mielipiteitä hyvästä koulu- ja TET päivästä.
21.1.2020	Kauppakeskus Valkean kokoustilat	Koko 100 ovea avoinna- hankkeen kokeilutiimin toimijat.	Hankekuulumiset. Kehittämisosiodien jalkauttamisen ja juurruttamisen suunnitelmat.
18.2.2020	Pohjankartanon koulu	Projektipäällikkö, hänen harjoittelijansa, oppaan tekijät sekä	Työryhmän palaveri. Hankkeen kehittämispäivässä tehtyjen kanvaasien tarkastelu

		Pohjankartanon apulaisrehtori ja koulukuraattori.	ja tarkemmin pohtiminen. Tulevan kokeilu tiimin päivän esityksen valmisteleminen.
30.3.2020	Microsoft Teams	Projektipäällikkö, oppaan tekijät sekä Pohjankartanon apulaisrehtori, koulukuraattori ja kaksi kymppiluokan opettajaa.	Työryhmän palaveri. Alustavien oppaan pohjan ja sisällön ehdotuksia ja pohdintaa työryhmän kanssa. Korjausehdotukset työryhmältä.
3.4.2020	Microsoft Teams	Projektipäällikkö ja kaikkien kehittämissosioiden oppaiden tekijät.	Visuaalisuuden palaveri. Oppaiden yhteisten graafisten linjauksien ja värimaailman suunnittelua.
14.4.2020	Microsoft Teams	Projektipäällikkö, oppaiden tekijät sekä Pohjankartanon koulukuraattori, koulupsykologi, opinto-ohjaaja ja kymppiluokan opettaja.	Työryhmän palaveri. Oppaaseen tekemämme muokkauksen esittely työryhmälle. Pohdintaa oppaaseen tulevista piirroksista. Korjausehdotukset työryhmältä.
22.4.2020	Microsoft Teams	Projektipäällikkö ja kaikkien kehittämissosioiden oppaiden tekijät.	Visuaalisuuden palaveri. Pohdimme yhteiseksi tulevia grafiikoita ja sivuja.
7.5.2020	Microsoft Teams	Projektipäällikkö, oppaan tekijät sekä Pohjankartanon koulupsykologi ja kaksi kymppiluokan opettajaa.	Työryhmän palaveri. Alustavien oppaaseen tulevien kuvien esittely työryhmälle. Oppaan kieliopillisten asioiden sopiminen. Qridi-liitteen oppaaseen liittäminen. Korjausehdotukset työryhmältä
25.5.2020	Microsoft Teams	Projektipäällikkö, oppaan tekijät sekä Pohjankartanon kymppiluokan opettaja ja muu työntekijä.	Työryhmän palaveri. Esittelemme työryhmälle lähes valmista opasta. Työryhmältä viimeiset lisäys- ja korjausehdotukset oppaan asuun ja sisältöön.

Opinnäytetyön suunnitelmassa asetetut laatuavoitteemme oppaalle ovat: (1) tuottaa tilatun kaltainen, laadukas sähköinen opas 1.6.2020 mennessä, (2) tuoda oppaassa esille kokeiltuja hyviä käytäntöjä ja menetelmiä kymppiluokkalaisten kouluhyvinvoinnin tukemiseksi ja edistämiseksi, (3) opas sisältää Qridin sähköisen TET arviointijärjestelmän käyttöohjeet, (4) tuottaa faktoihin perustuva, helppolukuinen, ymmärrettävä ja visuaalisesti miellyttävä opas ja (5) minimoida oppaan korjaustarve.

1. Tuliko tuotteesta tilatun kaltainen sekä laadukas?

Laadukkaalla tarkoitamme opasta, joka on helppolukuinen, faktoihin perustuva sekä visuaalisesti miellyttävä (Oulun kaupungin linjaukset visuaalisuuteen huomioon ottaen), joka ei sisällä turhaa jaarittelua. Laadukkaalla tarkoitamme sitä, kuinka kauan opas pysyy ajan-kohtaisena, luotettavana, esteettömänä. *Huomioithan, että arvioitavan oppaan visuaalisuuden olemme suunnitelleet alustavasti, ja lopullisen ilmeen luo Monetra Oulu Oy. Lisäksi kuvituksessa olemme käyttäneet ulkopuolista piirtäjää.*

2. Saimmeko tuotua oppaassa tarpeeksi kattavasti esille kehittämissosion kokeilut ja menetelmät kymppiluokkalaisten kouluhyvinvoinnin tukemiseksi ja edistämiseksi?

3. Arviointi työskentelystämme osana työryhmää.

Pidimmekö sovituista aikatauluista kiinni?

Olimmeko helposti tavoitettavissa?

Hyödynsimmekö mielestänne oppaan rakentamiseen tarpeeksi teidän asiantuntijuuttanne?

Oliko sopimistamme työryhmän palavereista hyötyä oppaan etenemisen sekä valmistumisen kannalta?

Miten oppaan tekijöiden ja työryhmän välinen yhteistyö onnistui?

4. Tuotteen arviointi (opas), arviointiasteikko 1-5:

Tässä Oulun ammattikorkeakoulun arviointikriteerit valmiille tuotokselle. Otathan huomioon, että tuote menee vielä viimeistelyyn graafikolle.

Kiitettävä (5)	Hyvä (4-3)	Tyydyttävä (2-1)	Hylätty (0)
Tuotoksen toteutus tai esitystapa on teknisesti/ taiteellisesti/esteettisesti omaperäinen, uutta luova ja laadultaan kiitettävä.	Tuotos on moitteeton ja laadultaan hyvä.	Tuotos on hyväksyttävä mutta tavanomainen.	Tuotoksesta puuttuu tekijän panos ja/tai se on kopioitu.

Arvosana: ____

Kiitos ajastanne ja palautteestanne. Hyvää syksyn jatkoa ja lukuvuoden aloitusta.

Toivottaen

Antti ja Matias